

PROF. DR. NURETTİN SÖZEN
SHDP'den İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Başkan Adayı

İstanbul, 10 Mart 1989

Değerli İstanbullular,

Türkiye hepimizin ülkesi... Uğruna savaştığımız, uğruna gerektiğinde öldüğümüz bizim ülkemiz... Hepimiz bu topraklarda doğduk... Aynı okullarda okuduk, aynı ekmeği yedik. Vergi verdik, asker olduk...

Hesap kitap bilmeyen Anap İktidarı, ayrıcalıklı bir kitlenin çıkarları uğruna ülkemizin, halkımızın ve çocuklarımızın geleceğini ipotek altına almıştır.

Başarısız icraatının faturası yüksek enflasyon olarak önümüze sürülmüştür. Türk halkının yıllarca dışinden tırnağından artırarak kurduğu fabrikalar yabancılara satılmıştır.

Bizi biz yapan ortak değerlerimize çıkar ortaklıkları ile el konmuştur.

İnsana sevgi ve saygı, alınterine verilen değer ayaklar altına alınmıştır.

Bize uymayan, yakışmayan "paracı" yaklaşım Anap İktidarı tarafından yüceltilmiştir.

Bugün hepimiz biliyoruz ki, Anap İktidarının bildiği tek hesap kendi çıkarlarının hesabıdır. Hanedanın hesabıdır. Cumhurbaşkanlığı koltuğu için yapılan hesaptır.

İstanbul'da yapılanlar sizin ve bizim cebimizden beş yılda çıkan 7,5 trilyon ile yapılmıştır. Halbuki, verilen sınırlı hizmetler bu büyük para ile orantılı değildir.

Hepimiz biliyoruz ki, İstanbul'un değişik ilçelerine, semtlerine yeterli, dengeli ve adaletli hizmet götürülmemiştir. Yapılan gösteriş yatırımları ile "Belediye zenginleri" yaratılmıştır.

Bu iktidara git demenin zamanı gelmiştir.

— 26 Mart büyük bir fırsattır.

— 26 Mart Anap'lı hanedan ve onun talanından kurtulma günüdür.

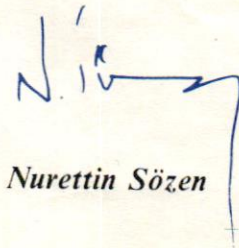
— 26 Mart zengini daha zengin, fakiri daha fakir yapan bu İktidara son verilecek gündür.

Mensubu olmaktan gurur duyduğum Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin insana ve emeğe öncelik veren ilkeleri, yerel yönetimler konusundaki zengin birikimi İstanbul'da halktan yana, dürüst bir yönetimin garantisidir.

İstanbul'un 24 ilçesinde uzman, sağduyulu ve dürüst, arkadaşlarımla göreve hazırız.

İstanbul'da "Anap'a da talana da son" denildiği gün, halkımız önce İstanbul'da, sonra da bütün Türkiye'de hakça yönetimlere ve çözümlere kavuşacaktır.

Sevgi ve Saygılarımla,

Nurettin Sözen

① SODEP yön. Kr. üyesi, Genel Başkan Üstüli, Muratpınar Sarayı 25.11.1984.

1984'te, DGB Salonunda saat 14.30'da bir sohbet toplantısı yapıldı. Toplantıya Türkiye'den gelenler katıldı. Türkiye gazeteleri muhabirleri toplantıya ikildi. Türkiye'de, sendikalar durumu, ekonomik, politik konularda bilgi verildi - sorulara cevap verildi.

Kurul
sendika
SODEP
Kurul

12 Aralık 1984

2832

Muratpınar Sarayı konusması;

Türkiye'de işçiler, sendikalarlar zoruna bulamamıştır. DSK idaresinde, tek bir olay, olgu yoktur. Tek bir normi kapsülü bile bulamamıştır. Aralık ayının gazetelerinin önüne DSK'da DSK, yöneticilerine tutanak atmıştır.

Mayıs 1980-1984 arasında, Türkiye'de gazete, dergi yazarı, editör müdürleri, 386 yıl 4 ay 15 gün hapis cezası verilmiştir.

İstanbul'da yayınlanan gazeteler yaklaşık 300 gün yayından alınmıştır.

Türkiye'de 1980-84 arasında,

Her 120 kişiden biri gözaltına alınmış, sorgulanmış, tutulmuştur.

Bu gün toplam 64.000 bin tutuklu bulunmaktadır, bunlardan 41.700 kişi hüküm verilmiştir. 316 kişi cezaı kesilmiştir, 28 kişi idam edilmiştir.

BSP'den sendikalar arkadaşları, Türkiye'de sendikalar yasalarıyla sendikalar yapılmaz dıyıp. Politik mücadeleye SODEP'te girerek. Türkiye'de sendikalar yasaları 120 standartlarına uygun değildir. Tütün borsası fiyatlarını eleştiren Ziraat Mühendisleri Derneği yapılmıyor. 208. ile buna benzer nedenlerle yargılandı, yargılanıyor.

Bizler SODEP'i sosyal demokrat hareketle beslemek istemeyiz. SODEP her neyse yön. Kr. için 6 kez devletten parti. Kurumları 2/3 si veto edildi.

Bu gün Türkiye'de HA ve MDP'nin sayısı kalmamıştır. SODEP 25.3.1984'te genel seçimlerde %23.7 oy almıştır. İşçilerin çoğunluk olduğu partilerde SODEP kazanmıştır. (Konutluk, B.Ş. Kanadoniz İstiklalinde, istiklalde-unda, v.s.)

Bu gün Türkiye %29 iş potansiyeli SODEP'in uzeri. Bu ay sonu olacaktır.

Türkiye, bonifikasyon altında. Toplam 23 Milyon \$ bonifasyondur. Dünyanın 10. en bonifasyon ülkesi durumundadır. İhracatın %40'ı bonifasyonla ödenmektedir. Sosyalist hükümetleri Türkiye'nin kalkınmasında boyuttukları ve bu konu Türkiye'de tabiidir. Ülkesinin kalkınmasına istiyenler, SODEP'te, konuyu tartışmaya, gündeme almıştır. Bu tabii değildir. Ulusal kalkınma en fazla payını HAT içinde Türkiye alıyor.

① Türkiye bu bora teneginden, silahlanma hameamelerinden, bunlari beyula yekunden kurtulmasi lozumder.

Biz NATO icinde esitlik, edalet diyoruz.

Ulkemizde insan haklari ayeklar altina alinmis, ortada koldirilmistir. Sosyal Demokrasi onak Demokrasi rinde gelise, gits bir Batili Sos. Demokrat Haraketlerin, alt yapi, sanayileme, insan haklari diye bir sorunu yokter. Ancak Liharyanti bu sorunlari vander. O redence Turkiyeleki Sosyal Demokrasiin Batili ulkelenden farket vander.

1980 Bizim ulkemizde Sindikali reji sayisi, 1,7 Milyon civarindadir. Simdi ise bu rakam 1,300.000 civarindadir. Sosyal Demokrasi grup / kesme dayemali ve sivil toplumu kurtulur. SODEP bunu emarlonuldu ispanyada ve bursulde ve bursacoginada inoniyorur.

Biz SODEP olarak, stati toplum sistemleri unlatiyini getiriyoruz. itei-klenu ayni yopnadan henkein sendikalarimandari yanayiz. Sivil kooperatiflerde, uretim, istekim, yapi, us. toplumun cok cesitli kesimlerini dngitleneler yanayiz. Bu pin aktir, kusus. B. Milyonlar, Sivil toplum reji yasal ayekler onkoden koldirilmelidir. Vahsi kampanyalarla olumu ne vonsa yok edildi, Siminde ayekler yok. Sosyal Demokrasi as bir yerilgiye ajnamiyor. (SPL i) keselerak. Sosyal Demokrasiin birliğini saplamaliyoz. Sap Regini fethile oimeler, sola ve sabirilekten kurtarilmelidir. Bopmuk, U. klenuin idenlefinde uluse kurtulus miracalesteyle, onlayiyle ele almalidir.

Ekonomide genigis modeller, 30 lu yullarin devletzilegi, ile hareket edemeyiz. Yenyari modeller getirtimeliyiz. Ekonomide onay kuyine almalidir. Bir resol rsiizdir. Uretim ve bolisim kimbirinden ayrilma. SODEP istidara paktse saris, sennasi ekonomik yekim altinda koldirilmelidir. kapitalizm. alternatifi, sosyalizmdir. (Ural alternatifiimiz yok diyer sile ne diyoruz bu konuda. Sonusuna yanit olarak ceardi.) Toplum a partiklari yok. Bu esanti bir darswontajdir.

Daha sonra su sorular soruldu:

- ① DSP hakkında ne di. duoyorsunuz?
- ② DYAK galyonlari, reji dngutliyecekleriz. DYAK kuyile kolday oluyur
- ③ idomara kapi korumiz nedir?
- ④ Bu anayasa hakkında ne du. duoyorsunuz?
- ⑤ Kimlerle gite birliigi yapmaji du. duoyorsunuz?
- ⑥ NATO dan cikmaji du. duoyorsunuz?

2) Sosyal Demokrat hareket için parti kurulmadan İsviçre ile görüşülmeli.
Sözleşme yapılmamıştı. Kendisi senir, soydumun bir kadandir. Az emeği olmuyor.
"Bize göre kasallan u olursa olsun siyasi mücadele verilmeli."
genelidir. Pengeronmayı SOEP istemiyor. İsviçre yasalarını mami
olsaydı. Biz hepimiz onun yanında, partisinde yer alırdık.

— Planı örgütde okuyup birlik olabılırız, geride olantılar birlik
olamıyor.

— Türkiye'de iktidar değişimini edilmelidir. İktidarı özel
yaşamın ekonomide özel yönetiyor, İMF yönetiyor.
SOEP alternatif olursa bunun alternatif olursa olur.

— Devletin onayından önce Halkın Planlamadan yönetir. ✓

— NATO'da çok hızlı olma istiyoruz, güvenlikli
kalmadan başka şey yapmak istemiyoruz.

— İktidarın çoğalması Türkiye'de heronun anay, dönemi
yaparak bu değeri. Ancak Kase, her istenmemelidir.

— Prof. Cahit Tolas — İktisat Komitesi sorumudur,
Mustafa Timsi ve, Gözetim Komitesi sorumudur.

— Sosyal Demokrasi. Katillerin Demokrasidan yorodur,
Devletin, katillerin Planlı toplumdan yorodur.

Halkın katillerin, özel toplum örgütleri ile olur.

— Halkın partisi, heron ve heron ayırır. Biz bu konuda ayırıcı
yapıyoruz.

Soru — Sermaye birikimi, nasıl sömürsün, özel sektör sermaye birikimi
diyorsunuz?

Cevap — Özel kesimin sermaye birikimi sömürsün mümkün değildir.
peşinlikle devlet desteğiyle bu yapılır. Sermaye birikimini devlet
sömürsün.

Soru: İktisat Komitesi'nin birliği, sendikalar konusunda düşünceleriniz nedir?

Cevap — Türkiye'de heron: sendikalarla yöneteceğiz. Heron sendikalarla.

Ekonomide,

(4)

— Kitleleri yapın gerektirdiği teknolojik donanma yükseltmeliyiz.

Soru: Türkiye'nin dışındaki olayların komünist dünyaya etkisi nedir?

Cevap: Türkiye'nin sınırları Akdeniz Milli'dir. Portekiz'in dışındaki
budur, komünist dünyamın budur. Araçlarda yaşayan bütün
bu dünyamıdır.

Soru: Komünist Partisi, Demokrasinin düşmanıdır. Siz bu konuda
ne düşünüyorsunuz?

Cevap: NATO ülkelerinde dışındaki özgürlükleri ne sınırlı ne de
bizde de o olmalıdır.

Kendisiyle ilgili bilgi verirken AKP - Komünistleri sandıklarının
Türkiye'nin menfaatleri için aldıkları kararlar.

ALİ CAN.

FAC

Yeni nesil... çocuklar... 464
Mecelenin... 1985...

2

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

*

2. Bina 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

2

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

Öğretici... 1985...

SODEP

Kadıköy İlçe Başkanlığı
Halitağa Cad. No: 32/32-33
(Özlem İş Hanı) - KADIKÖY
Telf. 338 43 35

12 Haziran 1985

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
1985 ULUSLARARASI GENÇLİK YILI

606

KATILIM - GELİŞME - BARIŞ

SODEP
SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ
KADIKÖY İLÇE BAŞKANLIĞI

GENÇLİK GÜNLERİ
18 - 27 MAYIS 1985

(**) Müzik Şöleni için biletler Kızıltoprak-Kent Sinemasından (Tel: 336 96 12) ya da SODEP Kadıköy İlçe Merkezi'nden sağlanabilir.

53³ /

SODEP HAKKINDA NOTLAR...

[illegible][illegible]

Gravel Green,
24.5-85.

154

(I)

SOEP
14363
14359

"Kültür turların", programları ele alınır (alcumalı devale...) İyi olacağı kanı-
sınadır. Ben de çareye, benim kızları bir istemde bulunduran bildiği zararı
(Sali) izlenimini isteyeceğim. Uzun bir zaman alır... İzlenim de, tabiri caza
ile Tazikantın zamanlarına nasıl eklenmiş gibi bir izlenim vermektedir.
G. G. 26. 8. 80.

'SOEP II. K.K. - SİNCİLER İZLENİMLERİ' NOEN...

"... Ekonomik... bunların bütün beklentilerinde, Cumhuriyet tarihinde esi görülmeye
başlanmıştır. Özellikle ekonomik etkilerinde. Şişme durumları, Sınırlara ulaşmış, Tarih vererek
kendi değeri koruyulmuş terk edilmiştir. Ticaretin hızla üretimi de kazanılır. Özellikle
ekonomik olarak modelin kaçınılmaz sonucu olan dışa bağımlılık ise, Dışarıya dönük bir
durumda olduğu görülmüştür. Her şeyin olduğu, Zaten olduğu, katlanılmaz bir duruma
gelmiştir. (...) Ölçümler parite zararı, verimlilik ögesi olarak değerlendirilmiştir. Köyü
dönemine göre zayıflığını ahlaki açıdan kabul etmiş, bu durumla birleşen
durum. Bilim ve Güç azalıyor altın alması, üniversite yüksek öğreniminde sadece
bir koşullandırma kurumu haline gelmiştir. (...) İlk ve orta öğrenim eğitimi
her yönde araştırıcı ve inceleme bir yapıya kavuşturulmuş, aralar belirlen
çalışmaları kabul etmişle çevreli etkinlikler merkezlerine dönüştürülmüştür.
(...)

TARİHİNİN İZLENİMLERİ

(...) ... bu politikalarda da tek yönlü ve bu anlamda baskın bir tutumun varlığı
görülmektedir. Uluslararası ortamda, Türkiye'nin ve koşulları tutuşlu bir hale
gelmiştir. Bu anlamdaki zayıflığın baskın politikaları daha da pekiştirmeye yönelik
başlatılan çalışmada iletildiği görülmektedir. (...)

(...)

Türkiye'nin bu tür bir parçaya bölünmüş bir durumda bulunması, bu parçanın
ve zorunluluğu değerlendirilmesi için arada geçirdikleri belirlenen bir dizi
Programın bir zamanlar geçirdiğini zamanın ve bu süreçte geçirdiği
etkileri.

↓
III

II

HUKUK DEVLETİ İLK İNANCIMIZ

1 - Hukuk devleti ilkesi soðepin önde gelen ilkesidir. Bu bağlamda Batı Anayasası olmak üzere tüm yasal çerçeveyi zeyden pöden geçirilmesi, bunların insanın temel hak ve özgürlükleri ile ilişkili olan yönlerinin değiştirilmesi bağlamında bütün eşitlikte bulunması ve zorunlu savasını vermesi çevre bilen soðep hukukun istatistiksel Türkiye'de zeyden kınması anıy edimmiştir.

(---)

YARALAR SARILMALIDIR

3 - (Halkın önüne zayıf bir zayıf toplum zayıflamasının gerekli koşullarından biri de yaraların sarılmasıdır.

Bu ise çevre kapımlı ve eğitilmiş bir «Af» ile mümkündür. soðep k dıptı-
tada kesintisiz yavaş yavaş anıyıcı bir «Af» ve temel İnsan Haklarını İncelene
Kendilerini kınması kavramıdır.

İNCİNEKİ REPOZİTÖR

4 - soðep inon anıyıcı, hazırlatılıp kılınmayan bütün kav ve zeyden kılın-
sındadır. Madde ve maddesi ilkesi ve redolider. İncele zeyden kılın maddeleri ve zeyden-
kılınatıvı hesap zeyden kılınatıvı.

1402'NİN YARATILAN SORUNLARI ÇÖZECİDİR

5 - soðep, zeyden kılınatıvı ilkesi ve maddeleri ile itarı temel haklarından zayı-
san edilmesinin kınarı. Bu bağlamda çevre ile zeyden kılınatıvı bütün zeyden kılınatıvı ve
faden kılınatıvı ve 1402 sınırlı Yasa zeyden kılınatıvı zeyden kılınatıvı zeyden kılınatıvı
anıyıcı kınarı zeyden kılınatıvı.

İNİSİYATİVE SAYISI

6 - Demokrasinin bütün kurum ve kuruluşlarıyla zeyden kılınatıvı için doğrudan
özgürlük ve özgürlükler kılınatıvı. Bu özgürlükler sınırları zeyden kılınatıvı kılınatıvı-
dır. Düşüncenin söz, yazı ve görüntü zeyden kılınatıvı toplum zeyden kılınatıvı bütün si-
mülasyonlardan kılınatıvıdır. Bu kurum kuruluş olan ZET'in toplumlar da
zayıf ilkesi ve zeyden kılınatıvı, kapsamlı bir biçimde zeyden kılınatıvı için zeyden kılınatıvı
kurumlar da zeyden kılınatıvı zeyden kılınatıvı. İnceleğin bütün zeyden kılınatıvı kılınatıvı-
dır. İnceleğin zeyden kılınatıvı ve zeyden kılınatıvı zeyden kılınatıvı kılınatıvı.

(---)

İNİSİYATİVE SİYASİ YAZIMDAN UZAKLAŞTIRILMAZ

7 - Çoğunluk demokrasinin temel kurumları olan Seccik, denek ve maddeleri
kurumlarının sınırlı kılınatıvı kılınatıvı maddeleri dıptıvıdır. İnceleğin
zeyden kılınatıvı maddeleri zeyden kılınatıvı sınırlı zeyden kılınatıvı kılınatıvı.

(---)

2969 SATURN 1A ECR ALUMINUM

(-----)

SENOLICAL -ASALAR DEĞİTİRİLEBİLİR

БРИТНЕ САНЦИК НОМЕНКЛАТУРА СТАТИСТИКА

Saydınır bu öncelikli programın gerçekleştirilmesi halkımızın kararlaştırılması, SÖDER bu vesile ile bu noktadan itibaren kurullarımızın da görüşmelerinde halkımızın görüşlerini belirleyerek Söğüt köyünün sorunlarını belirleyerek çözüm bulmak üzere çalışmalarını sürdürmektedir.

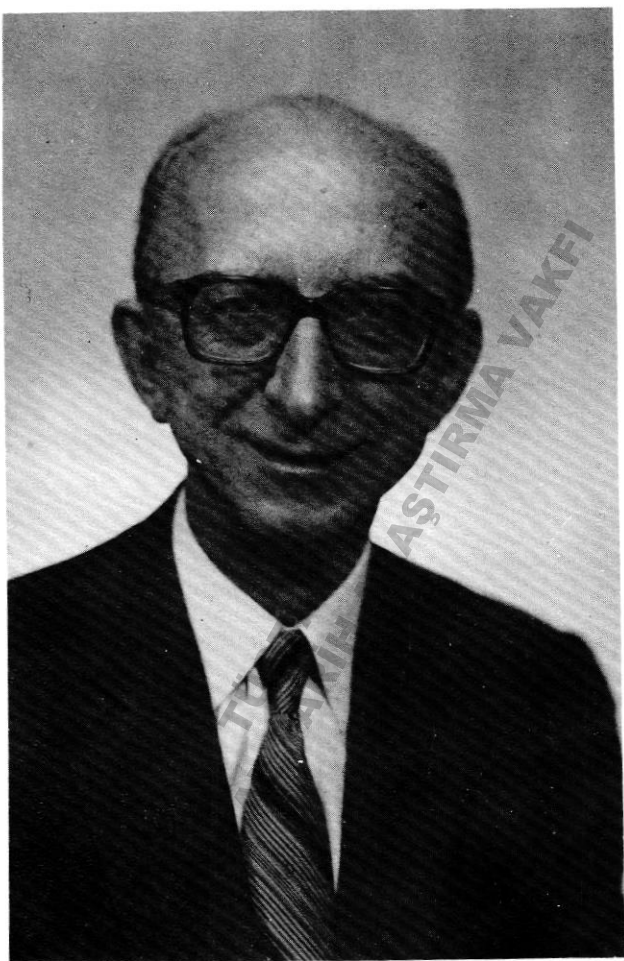
Bu kadar dâvâ topluluğunda tüm sızan partilerin katılması bu seçimle oluşan
Yeni parlamento kurulacaktır. (. . .)

**For Democracy,
Equality, Peace,
and Progress**

**THE PARTY OF
SOCIAL DEMOCRACY**

(SODEP)

ERDAL İNÖNÜ

President of the Party of Social Democracy

İnönü was born in Ankara, on June 6, 1926. He got his BS in physics from the Faculty of Physical Sciences of Ankara University. Later on he got his MS and Ph. D. from the California Institute of Technology in the U.S.A. His research was concentrated on theoretical physics.

He came back to Turkey in 1952 and became assistant professor of physics in the Faculty of Physical Sciences of Ankara University. Later he became associate professor. He followed up his researches in various institutes and universities of the U.S.A. between 1957-60 in terms of a project on the utilization of atomic energy.

He became a professor of physics in the Middle East Technical University between 1960-64. In addition to research and teaching, he held the administrative positions as the Chairman of the Department of Theoretical Physics, the Dean of the Faculty of Science and Humanities, acting President, and the President of the University.

He worked as a professor of physics in the Bosphorus University between 1974-1983 while he was holding the position of the Dean of the Faculty of Basic Sciences for six years. He also became the founding, Director of the Basic Sciences Research Institute of TÜBİTAK (Turkish Institute of Scientific and Technological Research) for six months.

Among his occasional works as a consultant, he contributed to the foundation of TÜBİTAK, worked in the Science Committee and Commissions of NATO, and participated in the UNESCO Executive Committee.

He took part in politics on May 18, 1983, and became the President of the Party of Social Democracy on June 6, 1983.

Erdal İnönü got married in 1957, does not have children.

The Conditions Under Which SODEP Was Founded

Due to the long political strife and terrorism that harrassed the Turkish society, the Turkish military intervened on September 12 1980. Following the intervention, the Constitution was suspended, the Parliament was dissolved, and all the political parties were abolished.

A new Constitution was enacted in November 1982 and General Evren was elected as the President of the Republic. The Party of Social Democracy (with the acronym of SODEP) was founded on June 6, 1983, under the leadership of Erdal İnönü and thirty six founding members. However, the military administration vetoed İnönü and twenty founding members. Those who were vetoed had to resign from politics until after the general elections. During this interim period Cezmi Kartay became the President of SODEP.

Since the military administration kept vetoing the new founding members, (according to a decree that was declared just before the general elections) SODEP was considered "legally deficient" and "ineligible" to participate in the general elections.

Thus SODEP was not allowed to participate in the general elections that was held in November 1983. However, just after these elections SODEP was let to complete its required number of founding members, thus becoming "legally complete" and "eligible" to participate in the future elections.

Developments Since November 1983

Following the inaguration of the new Parliament, all the vetoed founding members were able to return to SODEP and Erdal İnönü was duly elected as the President again. In this "normalization" and "democratization" process. SODEP was allowed to participate in the local elections that took place on March 25, 1984, polling the 23.4 % of the votes cast in the national scale, it turned out to be the second largest party in the country.

It should be noted that SODEP has achieved this result in spite of TRT's (Authority of the Turkish Radio and Television) complete ignorance of its existence: although all the activities of the parties that were allowed to participate in the general elections are included in the broadcasts of TRT, none of the SODEP's activities is reflected in the TRT's news programs. SODEP simply does not exist for the Turkish radio and television.

In spite of this officially hostile attitude towards SODEP, its popularity is increasing: a public opinion poll in November 1984 indicated that SODEP had a popular support of around 30 %. There is every reason to believe that this trend is going on and right now SODEP's potential support may be well over one third of the general electorate.

SODEP was the first party to hold its General Congress in this new era. It took place on July 8, 1984, Erdal İnönü being re-elected as the President.

Since its foundation, SODEP has been working to form a base of wide public support. Thus it had to concentrate mainly on the internal activities. The results of these activities are quite satisfying not only in terms of its wide and ever widening public support, but also in terms of its registered membership: Right now SODEP has around 200.000 registered members which constitute the highest number among the present political parties in Turkey.

Moreover, SODEP has built its organization throughout the country, including every province and subprovince, SODEP succeeded winning 3 municipalities out of the 6 elections that it was able to contest between October 1984 - April 1985.

In addition to its General Congress, SODEP has a Minor Congress, consisting of the joint meeting of the Presidents of Provincial Organizations and of the members of the Central Committee of Decision Making and Execution. So far SODEP had two Minor Congress meetings. In the Second Minor Congress SODEP has adopted the following "Statement of Priorities".

The Statement of Priorities Declared by the Second Minor Congress of SODEP on April 14, 1985

The general conditions of our country and of our people can be summarized as follows: the economic crisis is making itself felt beyond all expectations and on a scale unprecedented in the history of Republic. Growth has come to a halt. Industrialization is not under consideration anymore, and agriculture is virtually left to its natural course. Under the pretext of developing trade, incentives are directed to unproductive fields. Dependency on foreign powers -a natural outcome of the current economic model- has reached dimensions reminiscent of the Ottoman period. Income distribution has deteriorated, pauperization has attained intolerable dimensions. This state of affairs prevails in spite of the repeated emphasis of government on the significance of economics, and it is accompanied by a wide-spread degeneration of the social and political life. While the basic rights and freedoms are violated and the functioning of the democratic institutions are hindered, those in power seem totally indifferent to these developments. The principal institutions of the state and of democracy are facing with a situation of overall collapse and dissolution, they are either disappearing one by one or degenerating. Corruption has become an essential part of daily life. Individual financial success regardless of social and legal norms has acquired the status of an ethical dictum. Science and learning are trampled upon, the universities have merely become centers for conditioning under the administration of YÖK⁽¹⁾ The belief in the reliability of education is shaken. Primary and secondary education, instead of encouraging the development of creative, critical, and research oriented young minds, is transformed into centers where outdated concept are forced upon the young and learning by rote prevails. A health policy that begins by emphasizing preventive medicine and further covers the methods of cure, belongs to the past.

In foreign policy, parallel to this process of dissolution that totally contradicts the basic premises of the Republic, there is a dependent and one dimensional orientation. The place and identity of Turkey in the international scene has become a matter of dispute. Isolation in this sphere reproduces an attitude that further reinforces dependent policies. An isolated and weakened Turkey is left exposed to various assaults and intrigues.

The indifference of the power holders indicate that the effects of these adverse conditions will continue with increasing momentum in the future. There are no positive developments or evidence showing that Turkey will attain the level of contemporary civilization. That is, there are no indications of a new momentum in industrialization, of a more equitable distribution of income, of attaining a better place in the international division of labor, of ending the degeneration of social norms and replacing them by ethics of new and strong society, of new initiatives in science, of an extension of the public health services to all sectors of the society, and of the application of the principles of social state in full.

Believing that Turkey does not deserve to be in such a condition, SODEP considers the realization of the following "Program of Priorities" as vitally important, and assumes its own responsibility for this objective.

1. Government by law is the guiding principle of SODEP. In this context, SODEP aims to reconsider all the legal framework -the Constitution being the principal component of it- and do all in its power to change the sections that are in conflict with basic human right and freedoms.
2. One of the principles of SODEP is not to make any concessions on secularism which is the main component of the Republic and of Kemalism. Furthermore, SODEP is determined to reconsider and to rearrange all the laws and decrees that restrict and channel freedom of belief.
3. One of the necessary conditions for creating a society which is fitting to the dignity of the people is settling down the past

grievances. This can be realized by declaring a just and comprehensive amnesty. In order to direct its efforts on this issue without interruption, SODEP has decided to form a "Commission for the Investigation of Amnesty and of Basic Human Rights."

4. SODEP takes a stand against all the decisions and actions that are not compatible with human dignity. It rejects physical and psychological torture. It considers its duty to fight against torturers and hold them accountable for their deeds.

5. SODEP condemns the deprivation of citizens of their basic rights on account of their beliefs and opinions. In this context it makes a public promise to remove all the stigmas associated with the security investigation procedures and to solve the problems related to the application of the Act 1402.⁽²⁾

6. Freedom of thought is the essential condition for the realization of democracy with all its institutions and principles. All the laws and barriers that restrict this freedom must be abolished. Constraints on the oral, visual, or printed expressions of opinion have to be removed. It is imperative that TRT be re-instituted as an autonomous body so that this public institution may be able to reflect the diverse opinions and tendencies within the society. Censorship must be completely banned. Academic freedom and administrative autonomy of the universities must be realized. SODEP stresses once again that these points are the basic principles of its political existence.

7. Trade unions, associations and professional organizations form the main institutions of the pluralistic democracy, and prevention of their participation in political decision making process is unthinkable. The youth who are entrusted with the future of the country cannot be estranged from political life. SODEP will persist in its efforts in this direction.

8. SODEP considers among its foremost duties to fight against the wide-spread nepotism and against the partisan formation of cadres.

9. Individuals and institutions must always be open to scrutiny and criticism in social and political life. Claiming immunity on these matters raises doubts and harms democracy. All the constraints and limitations must be removed in order to realize the functioning of democracy with all its institutions and principles. With this understanding in mind, SODEP intends to reconsider and to change the Act 2969.⁽³⁾

10. SODEP views the economy as an instrument of realization and development of social welfare. The attainment of this goal is only possible, however, by re-structuring the country's economy. SODEP stresses the necessity of abandonment of the present economic policy that acts on the principle of looting country's resources, especially its public resources and crushes upon the low-income groups under the pretext of reducing inflation; and SODEP makes a public resolution that its "Social Democratic Re-structuring Program" will offer a solution to the basic economic ills.

11. Laws relating to trade unions, to collective bargaining, to strikes and lockouts will be completely changed. The manner of organization in trade unions and regulations relating to strikes and to the collective bargaining system will be rearranged according to the basic principles of the International Labor Organization. Special attention will be paid for providing equal access of all workers to these rights.

12. The principle of social state will be applied in all its aspects. The criterion of social consumption will be accepted as a base in the services of education and health, and immediate measures will be taken for common, effective, and inexpensive provision of these services.

Realization of this "Program of Priorities" depends on the determination of our people. SODEP takes this opportunity to underline an important point: at the root of the problems that presently confront our people lies in political choices. Consequently, the pre-condition for solving these problems is the formation of a

new parliament by elections that all the political parties can participate. SODEP will continue its efforts in this direction acting from an integrated social democratic base and together with all the forces and institutions that have faith in democracy.

- (1) YÖK is an acronym for "Higher Education Council", a highly centralized institution under the strict control of the Government and the Presidency, responsible for managing the activities of higher education.
- (2) The Act 1402 describes the executive powers of Martial Law administration under which large number of citizens, including university professors, teachers, and civil servants were fired from their jobs without any trials and explanations.
- (3) The act 2969 issued by the National Security Council forbids any debate involving the policies that were in effect, and the politicians that were active prior to November 1983.

25 MART'TA

- * Demokrasi
- * Kardeşlik ve
- * Barış için

SODEP'E EVET

SODEP

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ

ERDAL İNÖNÜ

ile "DEMOKRASİ ve
ÖZGÜRLÜK,
MİTİNGİNDE BULUŞALIM

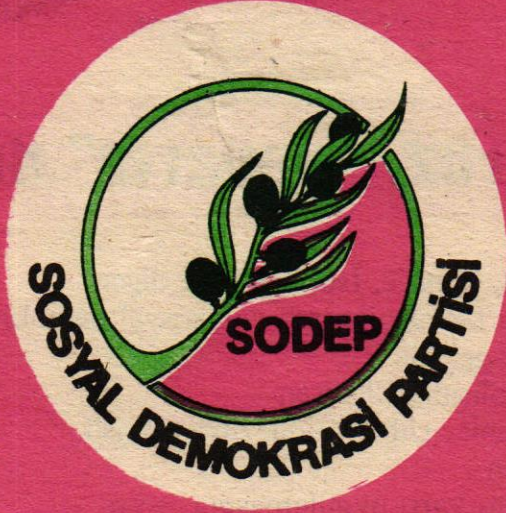
23 MART 1984 CUMA SAAT 14.00 de

SARAÇHANE ALANINDA

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ

SODEP

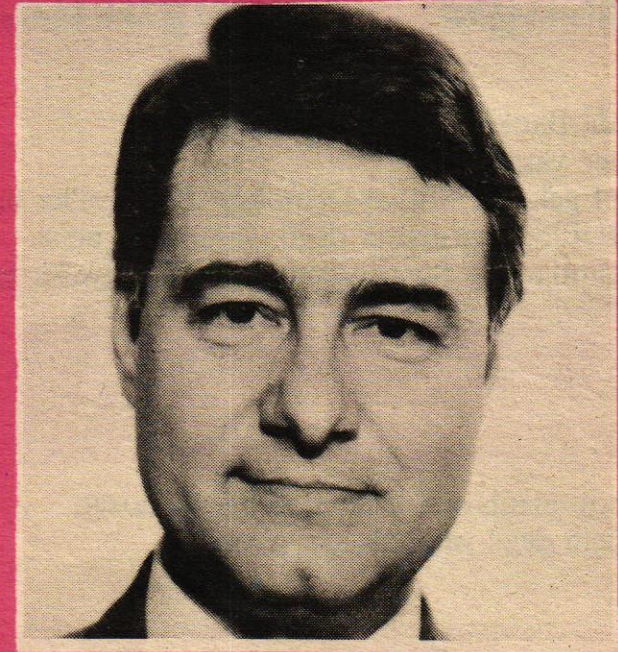

SODEP İKTİDARINDA BELEDİYELER

- ✗ Demokratik ve Katılımcı
- ✗ Üretici
- ✗ Kaynak yaratıcı
- ✗ Yönlendirici
- ✗ Düzenleyici
- ✗ Birlikçi ve bütünlükçü

anlayışla yönetileceklerdir.

İSTANBUL BELEDİYE BAŞKAN ADAYI

KOREL GÖYMEN

SODEP SEÇMEN EL ELE
KOREL GÖYMEN GÖREVE

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ

“yapacağız” demiyoruz, “yaptık” diyoruz, “yaparız” diyoruz

- Ankara’da Batıkent’i, sosyal demokrat belediyeler yarattı.
- İzmir’de Egēkent’i Sosyal Demokrat Belediye’ler başlattı
- İSTANBUL’da, barınacak değil, yaşanacak ucuz toplu konutları da Sosyal Demokrat Belediye’ler yapacak

**İSTANBUL’UN EN BÜYÜK SORUNU KONUT
ÇÖZÜM İÇİN SODEP’TEDİR UMUT**

- Gecekondu alanlarına kazma, kürek ve dozer, yıkmak için değil yapmak için girecek

**GECEKONDU İSTANBUL’UN BİR GERÇEĞİ,
GECEKONDUYA HİZMET SODEP’İN GÖREVİ**

- Ankara’ya, İzmir’e, İstanbul’a ve diğer illere toplu taşıma sistemlerini, sosyal demokrat belediyeler getirdi.
 - Otobüs filolarını geliştiren
 - Evinize, işinize çabuk gidin diye tahsisli yolları açan .
 - Toplu taşıma kartı uygulamasına geçen
 - Yayalara ayrılan mekânları gerçekleştiren
- Sosyal Demokrat Belediye’ler olmuştur.

**ULAŞIM İSTANBUL’UN BİR BAŞKA SORUNU
ÇÖZÜLSÜN İSTİYORSAN SODEP’E VER OYUNU**

- Toplu ulaşım sistemlerine biz geçeriz
- Çok katlı otoparkları biz yaparız
- Yayalara, rahatça yürüyebilecekleri kaldırımları biz sağlarız.

Suyu akan; elektriği yanan; yollarında çamur, çukur olmayan; çöpü toplanan; yeşil alanları olan bir İstanbul için

SODEP SEÇMEN ELELE — KOREL GÖYMEN GÖREVE

SOSYAL DEMOKRASİ
PARTİSİ

P R O G R A M

1983

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİNİN
TEMEL GÖRÜŞLERİ

G İ R İ Ő

Yüz yılı aşkın bir süredir ülkemizde demokrasinin yerleştilmesi çabasındaız. Bu yoldaki çalışmalar zaman zaman kesintiye uğramışsa da, ulusumuz demokratik yönetim alanında sürekli birikim edinmiş ve her bunalımdan yeni bir atılımla çıkmasını bilmiştir. Özellikle, İkinci Dünya Savaşından sonra, Atatürk devrimlerinin bir aşaması olarak girişilen çok partili siyasal yaşam, karşılaşılan türlü sıkıntılar ve engellerin ötesinde demokratik rejimin bütün ulusça benimsenmesini sağlamıştır. Artık Türkiye'de sürekli yaşayacak tek siyasal düzenin özgürlükçü, çoğulcu demokrasi olduğunda halkımızda tam bir düşünce birliği vardır.

Bu nedenledir ki, 12 Eylül 1980'den önce içine düşülen derin siyasal, ekonomik ve toplumsal bunalımdan ve boyutları iç savaşa ulaşma tehlikesi gösteren kardeş kavgasından çıkılabilmesi için Silahlı Kuvvetlerimizin yönetime el koyma zorunluğunu duyduğu bir dönemden, bugün yeniden çok partili rejime dönüş aşamasına geçiyoruz. Şimdi herkese düşen görev, bir daha anarşi ve terör ortamına dönülmesine ülke bütünlüğünün ve ulusal birliğin tehlikeye düşmesine fırsat vermeyecek ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma çabalarımızı aksatmayacak bir siyasal örgütlenmenin oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Biz, bu amaca ulaşmak için en yararlı uğraşın Türkiye'nin özel koşullarını ve birikimlerini de gözönüne alan, çağdaş batılı anlamda bir sosyal demokrasinin gelişmesine çalışmak olduğuna inanıyoruz. Partimiz, bu uğraşta Atatürk ilkelerine

bağlı kalacak; başta Anayasa olmak üzere hukuk düzenine saygılı olacak; aynı zamanda "insan"ın üstün değerini gözönünde tutarak, özlenen birey-devlet dengesini gerçekleştirecektir.

Partimiz, ekonomik kalkınma için üretimi daha üst düzeye çıkararak artan ulusal gelirin dengeli ve adil dağıtımını için uğraşacak; işsizliğe kalıcı çözümler arayacak, bütün çalışanların haklarını ve sosyal güvenliklerini sağlayacaktır.

Türk Ulusunun, Türkiye gerçekleri içinde doğrularak ve geçmiş deneylerden yararlanarak benimsediği çoğulcu demokrasiyi koruma ve geliştirme kararlılığından kaynaklanan

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİ ;

- insana en üstün değeri veren,
- gücünü halktan alan,
- insan haklarına ve özgürlüklerine saygılı,
- demokratik bir yönetim içinde bunalımlara düşmeyen,
- üretimi artırırken sosyal adaleti birlikte gerçekleştiren,
- sosyal dayanışmaya öncelik tanıyan,
- ulusun bütünlüğünü ve bağımsızlığını güçlendirirken, dünya barışına ve tüm insanlığa katkıda bulunmaya çalışan,

bir düzene ulaşmayı amaçlayacaktır.

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİNİN TEMEL GÖRÜŞLERİ

Özgürlük

Özgürlük, insan kişiliğinin, yeteneklerinin ve yaratıcılığının gelişimi için gerekli ön koşuldur.

Kişilerin özgürlüğü ancak, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, Cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacıyla sınırlandırılabilir. Parti, bu sınırlamaların özgürlüklerin özüne dokunulmaksızın yapılabileceğine inanır.

Özgürlüklerin gerçekleştirilmesinin temel koşullarından biri, örgütlenme özgürlüğüdür.

Eşitlik

Özgürlükler toplumda ancak eşit kişilerce kullanıldığında, kardeşliğin, dayanışmanın kaynağı olurlar. Toplumda, kişiler arasında özgürlüklerini kullanma, haklar ve siyasal katılma olanakları açısından hiçbir ayırım bulunmamalıdır. Eşitsizliği yeniden üreten ekonomik, kültürel ve siyasal süreçleri düzelten bir düzen için çalışılacaktır.

Parti, toplumdaki eşitsizliklerin giderilmesi amacına ekonomik, toplumsal, siyasal ve bölgesel bütün boyutları içeren bir açıdan yaklaşır.

Çalışmanın Değeri

Yaratıcılığın ve Üreticiliğin temel kaynağı çalışmadır. İnsana saygı çalışmaya saygıyı gerektirir. Parti, sağlıklı bir toplumun oluşabilmesine emeği ve Üreticiliğiyle katkıda bulunanların bu katkıları ölçüsünde maddi ve manevi karşılık görmeleri gerektiğine inanır. Beden ve fikir çalışması ayırımı gözetmeden çalışmanın saygı görmesi, toplumda eşitliğin ve dayanışmanın sağlanmasında en önemli etkenlerden biridir.

Demokratiklik

İnsanların özgür olduğu, eşitlikçi, çalışmanın saygınlık kazandığı bir toplumun oluşması için halkın halk tarafından ve halk için yönetilmesi olan demokrasi gerçekleştirilecektir. Devlet, toplumun gereksinim duyduğu başlıca işlevleri görmek için halkın oluşturduğu bir örgüttür.

Toplumda demokrasinin varlığından söz edebilmek için, toplumsal yaşamın her anında ve her kesiminde demokrasinin gerçekleştirilmesi gerekir. Demokrasi, dar anlamda siyasi yaşamla sınırlanmamalı, toplumsal yaşamda olabildiğince yaygınlaştırılmalıdır. Ancak bu durumda demokrasi biçimsel olmaktan kurtulup, öz kazanır ve geniş halk kitleleri, demokrasiyi yıkıcı eğilimlere karşı savunacak bir bilinç düzeyine ulaşır.

Bu nedenle, demokrasi pratiğini yaygınlaştırmak için, olanaklar ölçüsünde merkeziyetçi yönetim anlayışından uzaklaşılarak, yerel yönetimlere önem veren bir yönetim anlayışı benimsenecektir.

Demokratik yönetimde, yalnız çoğunluğun değil, aynı zamanda çoğunluğu sağlayamayanların da sesini duyurmasına olanak veren çoğulcu, hoşgörülü bir demokrasi anlayışı egemen olacaktır. Demokratik yönetim, çoğulcu niteliğini değiştirmeden, demokratik hak ve özgürlüklerin demokrasiyi ortadan kaldıracak biçimde kötüye kullanılmasını önlemek göreviyle de yükümlü olacaktır.

Halkçılık

Sosyal demokrasi anlayışında, 'halkçılık ilkesi demokrasinin ekonomik boyutuna öz ve içerik kazandırır. Nitekim, salt demokratik yönetim ilkesinin işletilmesi, özgürlükçü, eşitlikçi, çalışmanın saygınlık kaynağı olduğu bir toplumun oluşmasını sağlamakta her zaman yeterli olmamaktadır.

Ekonomik gücün tekellerde toplandığı toplumlarda, ekonomik güç dolaylı yollarla da olsa, demokratik süreci etkileyebilmektedir. Sağlıklı bir demokrasinin oluşmasında, tekelleşmiş özel kesimin dışında kalan bütün grupların, özellikle küçük üretici ve girişimciler, esnaf ve sanatkarlar ile memur ve işçilerin ekonomik gücünün geliştirilmesi gereklidir. Parti, toplumun güçsüz kesimlerinin siyasal etkinliğini arttırması için çaba göstermek gerektiğine inandığı için halkçıdır.

Bağımsızlık

Sosyal Demokrasi Partisi'nin milliyetçiliği, bağımsızlık anlayışı ile bütünleşmiştir. Parti, halkçı bir demokratik düzenin kurulabilmesini, Türkiye'nin bağımsızlığının güçlendirilmesine bağlı görür.

Parti'nin bağımsızlık anlayışı, içine dönük bir yalnızlık politikası anlamında değildir. Gerek kendi ulusuna, gerek insanlığa yararlı olmayı, sürekli uluslararası ilişkiler içinde bulunmayı, ama bu ilişkilerde, kendi ulusunun çıkarlarını korumak için bağımsız karar verme olanağını elinde tutabilmeyi amaçlayan bir bağımsızlık anlayışıdır.

Bu bağımsızlığın pekiştirilmesi, ekonomik bağımsızlığın da gerçekleştirilmesiyle olacaktır. Parti, ekonomik bağımsızlığı, Türk halkının, gereksinimlerine en uygun ekonomiyi planlamak ve yaratmak için özgür olmasında görür.

Parti, Türk ulusunun bireylerini kaderde ve kıvançta ortak, bölünmez bir bütün sayar. Bu bütünlüğün sağlanmasında demokratikliği önkoşul bilir. Türk ulusunu dünya ulusları arasında, bağımsız kişiğe sahipolarak bilimde, teknikte, kültürde. sürekli biçimde ilerletmeyi, çağdaş uygarlık düzeyine yükseltmeyi amaçlar. Türk milliyetçiliği barışçıdır. Ulusların sorunlarını uzlaşarak çözebileceğine inanır. Ulusların özgürlük içinde, insan haklarına saygılı ve kardeşçe dayanışma içinde yaşamaları ilkesini benimsediğinden de insancıdır.

Üreticilik

Halkçılık ilkesinin gerçekleştirilebilmesi ve bağımsızlık ilkesinin uygulanabilmesinde gerekli maddi temellerin sağlanması için parti programında Üreticilik ilkesine ön planda yer verilmiştir. Parti, Üretici güçlerini geliştiremeyen Türkiye'nin diğer hedeflerini gerçekleştirmekte de önemli güçlüklerle karşılaşacağına inanır.

Partinin öngördüğü Üretimin gelişimi sırasında, emeğin teknik donatımının, dolayısıyla verimliliğin arttırılması amaçlanacaktır. İşgücünün olabilecek en verimli koşullarda kullanılmaması, emekçilerin yaşam koşullarının olumsuz biçimde sınırlandırılmasına neden olmaktadır. Hem emekçilerin yaşam koşullarının geliştirilmesi, hem de Ülke Üretiminin uluslararası alanda rekabet edebilmesi için bu gereklidir.

TOPLUMUN ÖRGÜTLENMESİ VE KURUMLAŞMASI

EKONOMİK KURUMLAŞMA

Özgür ve adil tüketim, özgür meslek ve iş seçimi sosyal demokrat ekonomilerin değişmez ilkeleridir; ekonomide rekabet ve özel girişimcilik ise önem verilen öğelerdir.

Parti, mülkiyet ve miras hakları ve piyasa mekanizması gibi kurumları, bir yandan topluma kazandırdıkları gelişme dinamizminin önemi açısından değerlendirirken, bir yandan sözkonusu kurumların işleyişinden ve hakların kullanılmasından doğan çarpıklıkların akılcı yöntemlerle düzeltilmesi zorunluğuna inanır.

Mülkiyet ve Miras Hakları

Bu genel yaklaşım içinde Parti Anayasada ifadesini bulan mülkiyet ve miras haklarına saygılıdır. Bu haklar ancak kamu yararı amacıyla ve yasayla sınırlandırılabilir. Parti, kişilerin bu temel hakları kullanmalarında, toplum yararını gözetmelerinin, bu kişilere düşen toplumsal bir görev olduğuna inanır.

Piyasa Mekanizması

Piyasa mekanizmasının, üretim organizasyonunu belirlemede; üretim faktörlerini değişik ekonomik faaliyet alanlarına yönlendirmede; toplumdaki paylaşımı, dolayısıyla tüketim kalıplarını oluşturmada çok yönlü işlevleri vardır.

Piyasa mekanizmasının bu işlevleri etkin bir biçimde yerine getirmesi tam rekabet piyasası içinde sözkonusudur. Oysa görünen odur ki, piyasa mekanizmasının işleyişi önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Eşitsiz büyüme, bölgesel farklılıklar, iç ve dış ticarete fiyatların belli kesimler aleyhine değişim göstermesi, ekonomik aksaklıklar, gelir bölüşümünde adaletsizlikler, piyasa mekanizmasının ortaya çıkardığı sorunlardır. Parti, piyasa mekanizmasının sağladığı olanaklardan yararlanılırken ortaya çıkardığı bu tür sakıncalardan kaçınmak için etkin bir ulusal planlamanın gerekli olduğunu kabul eder.

Planlama

Sosyal Demokrasi Partisi, ekonomik politikasının önde gelen amaçları arasında yer alan işsizliğin azaltılmasını, üretimin artırılmasını, refahın sürekli olarak yükseltilmesini ve sosyal güvenliğin yaygınlaştırılmasını ancak planlı olarak gerçekleştirebileceği inancındadır. Parti, "Üretimin" piyasa güçlerinin etkisiyle başıboş bir gelişmeye bırakılamayacağına inanır. Böyle bir oluşum ekonomik gelişmede aksaklıklara yol açacağından ulusal planlamayı gerekli sayar.

Öngörülen planlama demokratik olacak ve Parti'nin halkçılık ilkesinin ışığında halkın en geniş bir biçimde katılımıyla gerçekleştirilecektir.

Planlar devlet kesimi için zorunlu, özel kesim için yol gösterici nitelikte olacaktır. Plan kararlarının her iki kesimde de uygulanma oranlarının arttırılması için, planlama güçlü özendirme ve denetim olanaklarıyla donatılacaktır.

Ekonomide Devletin Üretici İşlevleri

Sosyal Demokrasi Partisi, ekonomik alanda devletin işlevlerini yalnız doğrudan ya da dolaylı müdahalelerle sınırlı görmez. Dengeli ve sürekli ekonomik gelişmeyi sağlamak için gerekli gördüğü alanlarda üretim işlevlerini doğrudan yüklenmesinin toplum yararına olduğuna inanır. Parti, ayrıca, karma ekonomi düzeninde devletin üretici işlevlerinin özel girişimcilik ile belirli bir tamamlayıcılık içinde olmasını amaçlar. Bu temel çerçevede Parti, üretim alanına, şu durumlarda devletin doğrudan girmesini öngörür :

- Temel sosyal ve ekonomik altyapıyı sağlamak için,
- Toplumca gereksinim duyulan ve çeşitli nedenlerle özel girişimciler tarafından ilgi görmeyen mal ve hizmetlerin üretilmesi için,
- Bölgeler arası dengesizlikleri gidermek amacına yönelik yatırımları gerçekleştirmek için,
- Tekelci eğilimleri üretim yoluyla önlemek için,
- Gerek ülke savunması, gerekse taşıdıkları diğer özellikler nedeniyle stratejik nitelikli mal ve hizmetlerin üretilmesi ve doğal kaynakların işletilmesi için.

Parti, kamu ekonomik kuruluşlarında sosyal amaçlar ve salt ekonomik amaçların birbirlerinden ayırdedilmesi ve bu hususun kuruluşların yönetim ilkelerine ve kaynaksal dengelerine yansıtılmasında yarar görür.

Parti, kamu ekonomik kuruluşlarının verimli ve etken geliştirilmeleri için, gerekli önlemlerin alınmasını gerekli görür.

Parti, devletin üretim işlevlerini, kamu ekonomik kuruluşlarının yanı sıra, yerel yönetimler ya da bunların birlikleri yoluyla da gerçekleştirmeye çalışır.

Özel Kesimin Üretici İşlevleri

Sosyal Demokrasi Partisi, plan ile, piyasa mekanizmasının işleyişine etkin müdahaleler yapıldığında özel kesimin girişimci ve yapıcı gücüyle toplumun gelişmesine olumlu katkıda bulunacağı kanısındadır.

Parti, özel girişimciliğin gelişmeye olumlu katkıda bulunmayan spekülâtif alanlardaki çabalarını, plan amaçlarına uygun bir sanayileşmeye yöneltmeye çalışılacaktır. Plan kararlarının özel kesime yol göstericiliğini etkinleştiren önlemler alınacaktır.

Parti, özel kesimde tekel rantları oluşturma eğilimlerine karşı denetleyici önlemler getirecektir.

Parti, çok artıklı halk girişimlerini destekleyecek bu tür ortaklıkların özellikle ekonomik bunalım ve enflasyon etkilerine dayanıklı bir yapıda kurulmalarına çalışacaktır.

Parti, özel kesim içinde esnaf ve sanatkar grubunda yer alan küçük girişimcileri, teknolojik değişimlere uyum göstermek, ekonominin güçlü kesimleriyle olan ilişkilerinde etkinlik kazanmalarını sağlamak, ekonomik bunalımların olumsuz etkilerine karşı dirençlerini arttırmak için korumak gerektiğine inanır. Bu koruma, sözkonusu kesimin dernekler ve kooperatifler oluşturarak güçlenmesine yardım ederek, devletin bu konuda uzmanlaşmış bankaları aracılığıyla verdiği krediler ve diğer destekleme önlemleriyle yapılacaktır.

Sosyal Demokrasi Partisi, Türkiye'de bankacılık kesimindeki gerçekleri gözönünde tutarak, ekonomik yaşayabilirliğini sürdüren özel kesim bankacılığının devam etmesini öngörürken, ekonomik olarak yaşayamaz hale gelmiş bankaları devlet banka sistemiyle bütünleştiren bir yeniden düzenlemeye gidecektir.

Bu yeniden düzenleme sırasında, bir yandan devlet banka sisteminin verimliliği artırılırken, öte yandan, bankalar arası işlev uzmanlaşması gözönünde tutulacaktır.

İç ve Dış Ticaret Alanında Örgütlenme

Sosyal Demokrasi Partisi, iç ve dış ticaret alanındaki örgütlenmeyi, üreticinin malının değer pahasını bulabilmesi, tüketicinin ise gereksinmelerini daha ucuza karşılayabilmesi açısından önemli görür.

Türkiye'nin dış ödemeler dengesi açıklarını kapatmak için dışsatımını geliştirmesi özel bir öneme sahiptir. Sanayi ürünleri dışsatımının arttırılmasında özel kesimin girişimci niteliğinden yararlanılacaktır.

Devletin taban fiyatı uygulamak gereği duyduğu ve küçük üreticiliğin yaygın olduğu tarımsal üretim alanlarında ise dışsatımda devletin müdahalesini etkin hale getiren yeni bir model uygulanacaktır.

Ülkenin gereksinme duyduğu çok çeşitli malların dışalımının sağlanması, kendi içinde önemli güçlükler taşır. Dışalım, ülkenin dış ticaret politikası esasları içinde özel kesimin etkinliğine bırakılan bu alanda devlet kuruluşları kendi gereksinimleri için büyük miktardaki dışalımları doğrudan doğruya yapacaktır. Aşırı karların yaratıldığı ya da kıtlığı çekilen temel malların dışalımında devlet daha çok düzenleyici nitelikte olmak üzere doğrudan hareket edebilecektir.

Parti, iç ticaret alanında tüketicinin korunması için fiyat, kalite ve sağlık koşulları açısından merkezi ve yerel yönetim ile meslek örgütlerinin işbirliğini sağlayıcı sistemi kuracaktır. Bu denetimlerin tüketiciyi koruma amacını aşp, girişimciler üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılmasına olanak verilmeyecektir.

Kooperatif Kesimi

Sosyal Demokrasi Partisi, ekonominin örgütlenmesinde kamu ve özel kesimin yanısıra, çok yönlü işlevler görecektir kooperatif kesiminin gelişmesine önem verir.

Parti, Üretim ve dağıtım alanındaki kooperatifçiliği, hem verimliliğin artırılmasında, hem de küçük üreticilerin korunmasında önemli bir araç olarak görür. Kooperatifçilikten sabit ve düşük gelirli halkın konut edinmesinde, tüketicinin korunmasında yararlanılması gerektiğine inanır.

Parti'nin, öngördüğü kooperatif yönetimi demokratiktir. Kooperatifler devletçe denetlenmeli ama yönetimde serbest bırakılmalıdır. Parti, kooperatiflerin denetimindeki esas güvenceyi demokratikleşmesinde bulur. Kooperatifçilik eğitimi bu yöndeki çabaların önemli bir ögesi sayar.

Kooperatiflerin demokratik yollardan üst kuruluşlar oluşturarak karşılıklı dayanışma içine girmesini güçlü bir kooperatif kesimin oluşması için gerekli görür.

DEVLETİN ÖRGÜTLENMESİ

Sosyal Demokrasi Partisi'ne göre ulusal, demokratik, sosyal, laik olma niteliklerine sahip hukuk devleti,

- Ülkenin ve milletin iç ve dış güvenliğini ve bölünmezliğini,
- halkın refahını,
- toplumun kalkınmasını,

sağlamak amacıyla, yasama, yürütme ve yargı işlevleri görece biçimde örgütlenir.

Demokratik Devlet

Bir toplumda demokrasinin gerçekleşmesi için ön koşullar her zaman yeterli olmayabilir. Toplumdaki ekonomik ve toplumsal sınırlamalar, kültürel koşullanmalar, toplumun gerçek güç dengesinin siyasal sürece yansımaları önleyebilir. Bu nedenle, demokrasi sağlıklı olarak işleyemez. Parti, demokrasinin gerçekleşmesini güçleştirici tüm ekonomik, toplumsal

ve yasal engellerin kaldırılmasını devletin ödevi olarak görür. Bu amaçla Parti, Türkiye'de demokratik devlet anlayışına çağdaş bir derinlik ve yaygınlık kazandıracaktır.

Parti, demokrasinin sağlıklı işleyebilmesi için haber ve fikirlerin serbestçe yayılması ve alınıp verilmesinin gerekliliğine inanır. Toplumda haberler toplumun gerçek bir görüntüsünü yansıtmalıdır. Parti, basın özgürlüğünü demokratik yapının vazgeçilmez bir ögesi sayar.

Parti'ye göre, radyo ve televizyon devletçe kurulmalı ve işletilmelidir. Radyo ve televizyon devletçe yönetilince, tüm siyasal organlara karşı tarafsızlığını korumalıdır. Bu tarafsızlığın gerçekleştirilmesi için, bu yayınların toplumdaki değişik kesimlerin eleştirilerine duyarlılıkla eğilmesi gerekir.

Parti'ye göre, basın, radyo, televizyon gibi iletişim kurumları bir kamu görevi görürler. Bu kurumlar, tam bir özgürlük içinde, hiç bir bağımlılık ve engelle karşılaşmadan her yerde haber toplama, yayınlama ve kendi sorumlulukları altında yorumlama hakkına sahip olmalıdırlar.

Hukuk Devleti

Sosyal Demokrasi Partisi, devletin halk üzerindeki saygınlığının, yönetilenlere hukukun güvenini getiren Hukuk Devleti'nin gerçekleştirildiği ölçüde sağlanacağına inanır.

Hukuk Devleti hukuka bağlı, hukukun üstünlüğünü kabul eden devlettir.

Parti, çoğulcu, özgürlükçü demokrasilerde hukuk devletinin şu ilkelerinin vazgeçilmezliğini kabul etmektedir :

- Temel hak ve özgürlükler güvence altına alınmalıdır;
- Yönetenlerin yönetilenlerle ilişkilerinde hukuka bağlılık esas alınmalı ve idarenin yargısal denetimi sağlanmış bulunmalıdır;
- Yasaların Anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi sağlanmalıdır;

- Yargının bağımsızlığı ilkesine bağlı kalınmalıdır.

Bu ilkelerin yanısıra, "yargıç güvencesi", "kanunsuz suç ve ceza olmaz" "Devletin akçalı sorumluluğu" gibi esaslar da çağdaş hukuk devletinin başlıca göstergeleridir.

Parti, Hukuk Devleti'nin yaşama geçirilmesini, hızlı çalışan, halkın da kolayca ulaşabildiği bağımsız bir adalet mekanizmasının kurulmasında görür.

Devletin Laikliği

Sosyal Demokrasi Partisi, din ve devlet işlerinin ayrı tutulması gereğine inanır. Din ve inanç özgürlüğünü kişinin kutsal ve dokunulmaz hakkı bilir. Bu nedenle, bireylerin dinsel özgürlüklerinin korunmasını devletin görevi sayar.

Sosyal Devlet Olma Niteliği

Sosyal Demokrasi Partisi, devletin, vatandaşların toplumsal durumlarıyla, refahlarıyla ilgilenerek, onlara onurlu bir yaşam düzeyi sağlamakla yükümlü olmasını öngörür.

Parti, devletin sosyal olma niteliğinin gerçekleşmesinde "sosyal adaletli bir kalkınmanın" önkoşul olduğuna inanır. Sosyal adaletin gerçekleştirilmesi için kalkınmayı, gerçek bir kalkınmanın olabilmesi için de adil bir gelir dağılımını gerekli bulur.

Parti, devletin sosyal niteliğinin gerçekleşmesinde, sosyal güvenlik kurumlarının önemine inanır. Sosyal güvenlik, topluma emeğiyle katılanları başkalarına boyun eğmekten kurtardığı için özgürlüğün de, insanlık onurunun da korunmasının en önemli öğelerinden biridir. Bu nedenle sosyal güvenliğin tüm halkı kapsayacak biçimde yaygınlaştırılması ve sosyal güvenlik kurumlarının yönetiminde, bu güvenlikten yararlanacakların da söz sahibi olmaları gereklidir. Devlet, sosyal güvenliğin finansmanına katılmayı ilke olarak benimsemelidir.

Sosyal Devlet olma niteliğinin en önemli öğelerinden biri, halkın beden ve ruh sağlığını korumak ve uzun yaşama hakkını sağlamaktır. Parti, halkın temel sağlık gereksinimlerinin devlet tarafından ve ücretsiz olarak karşılanması gerektiğine inanır. Devlet bu görevini yurt düzeyinde yaygın, dengeli dağılmış ve etkin bir sağlık örgütü aracılığıyla yürütürken, bu örgütlenmede koruyucu sağlık hizmetlerine özel önem verilmesini gerekli bulur.

Sosyal Demokrasi Partisi, sağlık hizmetlerinin kısa sürede, bütün toplumun eşit biçimde yararlanabileceği bir düzeye getirilmesinin güçlüğü yanında, kişilerin hekim seçme özgürlüğünün önemini de gözönünde tutarak, toplumda özel sağlık kurumları ve özel hekimliğin bulunmasını öngörür. Ancak bu özel kuruluşların dolaylı yollardan devletin sağlık kurumlarının olanaklarını pazarlayıcı nitelik kazanmasını önleyecek önlemler alınmasını gerekli bulur.

Serbest piyasa mekanizmasının denetimsiz işleyişinin getirdiği toplumsal maliyetin dışlanması ve bencil tüketici davranışlar doğa dengesini bozmakta, çevreyi tahrip etmektedir. Parti, toplumda bireylerin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşam hakkını gerçekleştirecek önlemlerin alınmasını sosyal devlet anlayışının bir gereği sayar.

Sosyal Demokrasi Partisi, eğitimin, insanın düşüncesini, kişiliğini ve yeteneklerini geliştirebilmesi, toplumsal gelişmenin ve değişimin gerektirdiği yeterli sayıda ve yeterli hünernlere sahip insangücünün yetiştirilebilmesi, toplumun bağımsızlığının, ulusallığının güvenceye alınabilmesi, eğitimin, toplumsal hareketliliğin ve adaletin gerçekleştirilmesini engeller hale gelmeyip, tam tersine bunun aracı haline gelebilmesi için, devlet eliyle örgütlenmesinin önemine inanır.

Parti, devletin eğitim konusundaki sorumluluğunun, ana okulundan Üniversiteye kadar uzanan örgün eğitim kanalından olduğu kadar, öğrenim çağını geçmiş vatandaşların okur yazarlığını

sağlamaya çalışan, onların örgün eğitim kanalları dışında yeni meslekler ve beceriler edinmesini, örgün eğitim içinde yetişmiş olanların da kendilerini yenilemesine olanak verecek, yaygın eğitim kanallarını da kapsamaya gerektiğini düşünür.

Parti'ye göre, yaygın eğitim alanında devletin örgütlenmelerinin yanısıra, belirlenen kurallara uygun olarak, özel örgütlenmelerin gelişmesi ve yaygınlaşması yararlı olacaktır.

Parti, örgün eğitim alanının, ister devlet tarafından, ister özel olarak örgütlenmiş olsun, eş türdeki kuruluşları arasında, eğitim kalitesinde farklılaşmanın yaratılmaması gerekliliğine inanır. Bunu toplumda fırsat eşitliğinin sağlanması için gerekli görür. Böyle bir fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için örgün eğitim alanında devlet kuruluşlarının egemen olmasına inanır.

Sosyal Demokrasi Partisi, çağdaş düşünce, bilim ve teknolojiyi bilen, Türkiye'nin gereksinmelerine uygun insangücünün ancak özerk ve katılımcı işleyişe sahip üniversiteler eliyle yürütülmesini gerekli bulur. Parti, üniversite özerkliğini, üniversitelerin tamamıyla devletin denetim ve gözetimi dışında kalması anlamında yorumlamaz. Üniversitenin toplumun gereksinmelerine duyarlı bir özerklik anlayışına sahip olmasını öngörür. Parti, Türkiye'de üniversite sayısının hızla artmış olması nedeniyle üniversitelerarası eşgüdümü sağlamak açısından bir üst örgütlenmenin gerekliliğini kabul eder. Ama bu örgütlenmenin eşgüdüm amacını aşarak, üniversitenin temel niteliği olan bilimsel özerkliğini kaldıracak bir nitelik kazanmasını benimsemez.

Parti, devletin toplumsal niteliğinin gerçekleştirilmesinde, vatandaşlarının planlı ve sağlıklı yaşam çevreleri içinde konut gereksinmelerinin karşılanması için önlemler alması ve girişimlerde bulunmasının gereğine inanır.

Yönetimin Kuruluşu

Devlet, işlevlerini merkezi ve yerel yönetimler eliyle yerine getirecektir. Sosyal Demokrasi Partisi, bu iş bölümüne yol göstermekte, etkinlik ve halkın katılımı ilkelerinin birlikte

gözönünde bulundurulması gerektiğini öngörür.

Parti, kamu hizmetinin niteliğinin, merkezden örgütlenmeyi kaçınılmaz hale getirmedeği ve önemli etkinlik kayıplarının sözkonusu olmadığı durumlarda yerel yönetimlerin güçlendirilerek işbölümündeki görevlerinin artırılmasını, kendi demokratikleşme anlayışının bir uzantısı sayar.

Yerel yönetimlerin tekdüze olmayan, çoğulcu, demokratik bir yönetimin oluşmasındaki önemi belirtilirken, en az bunun kadar önemli olan husus, ülkesel bütüne ilişkin daha üst düzeydeki amaçların korunmasıdır. Bu nedenle de Parti, yerel yönetimler üzerindeki denetimi gerekli görür. Yalnız bu denetimin "idari vesayet" kesiminin dar tutulmasını, buna karşılık yargısal denetime ağırlık verilmesini daha uygun bulur.

Parti, ülkenin kalkınmasında, demokratikleşmesinde, kentleşmeye ve bunun sağlıklı gelişmesine önem verdiğinden bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin güçlendirilmesinin gerekliliğine inanır.

Parti, Türkiye'de geçmişteki başarılı belediyeçilik örneklerinden esinlenerek, üretici, kaynak yaratıcı, toplumsal tüketimi özendirici, birlikçi ve bütünlükçü belediyeçilik anlayışını benimsemektedir.

Kamu Yönetimi

Parti, vatandaşın devletin değil, devleti vatandaşın hizmetinde görür. Vatandaşın devlete, devletin vatandaşın güvenini sağlayacak tutumu kamu yönetimi politikasının temeli sayar. Dolayısıyla, çağdaş bir kamu yönetiminin, devletin sürekliliğinin, etkinliğinin ve güvenilirliğinin belirleyici olduğu gibi, vatandaş-devlet bütünleşmesinin de bir aracı olduğuna inanır. Gelişmekte olan bir ülkede kamu yönetiminin temel işlevinin değişen koşullara ve beliren gereksinimlere anında cevap verebilecek mekanizmaları kurabilmesi ve bu anlamda gelişmenin önderi olması gerektiği düşüncesindedir. Parti, kamu yönetiminin

iyi işlemlerini yalnız toplumsal gereksinimlerin karşılanması açısından değil, vatandaşın devlete güven duyabilmesi ve vatandaşla devlet arasında bir amaç birliğinin sağlanması açısından da önemli görür. Parti, bu hususları sağlayacak biçimde, kamu yönetiminin yeniden düzenlenip etkin bir hale getirilmesini; vatandaşla sağlıklı bir ilişki kurulmasını ve kamu görevlilerinin toplumda layık oldukları saygınlık, refah ve olanaklara kavuşturulmalarını amaçlar.

SİVİL TOPLUMUN ÖRGÜTLENMESİ

Batı'da özgürlükçü ve çoğulcu demokrasinin gelişimindeki belirleyici nedenlerden biri olan sivil toplum kurumlarının önemi günümüzde daha da artmıştır. Eğitimin yaygınlaştığı, haberleşmenin etkinlik kazandığı bir çağda yaşıyoruz. Gelişmenin bu düzeye ulaştığı bir çağda, kişiler, kendilerini ilgilendiren siyasal kararların alınışında ve yönetiminde daha etkili olmak istemektedirler. Demokrasinin "temsil ve vekâlet" esasına dayanan, teknolojinin çok daha az gelişmiş olduğu bir dönemde oluşmuş olan kurumları bu gereksinmeyi karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Türkiye'de demokrasinin çağın ve ülkenin koşullarına uygun hale getirilmesi için gerekli olan, demokrasiyi genişletmek ve somutlaştırmaktır. Bunu başarmak için Parti, herbiri kurumsal özellikleriyle tanımlanan amaç ve işlevlere uygun olarak faaliyet gösteren partiler, sendikalar, meslek kuruluşları, dernekler, kooperatifler gibi sivil toplum kurumlarının kaçınılmaz olumlu işlevleri olduğuna inanır.

Partiler

Sosyal Demokrasi Partisi, yurttaşların toplumda yasalara uygun olarak özgür iradeleriyle siyasal partiler oluşturabilme, siyasal faaliyette bulunabilmelerini demokrasinin ön koşulu olarak görür.

Parti, kişilerin kendi siyasal görüşlerine uygun olan siyasal partilere katılarak faaliyette bulunan kişilerin

yüce bir görevi yerine getirdiğine inanır.

Parti, temelde siyasal partilerin yöneldiği toplumsal kesimlerin çıkarlarını siyasal süreç içinde korumakla yükümlü görür. Parti, siyasal süreçte yaratıcı olmayan, kısır, hoşgörüsüz, çekişmeleri sakıncalı bulur. Siyasal süreçte, yaratıcı, yeni seçenekler öneren, pragmatik, toplum yararı gerektiğinde uzlaşabilen bir yaklaşım benimser.

Parti, siyasal yaşamda iktidar ve muhalefetin aynı sorumluluk bilinci içinde olmasını doğru bulur.

Sendikalar

Sosyal demokraside emekle sermaye arasında güç dengesinin kurulması amaçtır. Bu nedenle Parti, işçilerin örgütlenmesine özel bir önem verir ve bu kuruluşların sosyal barışın sağlanmasında ağırlıklı bir işlevleri olduğuna inanır.

Parti, temel olarak çalışma ilkelerinde, çalışanların ekonomik ve sosyal haklarını ve genel çıkarlarını korumak ve geliştirmek işlevini yükümlenen sendikaların demokratiklik niteliğine önem verir.

Türkiye'de sayıları artık milyonlara varan bir işçi kesimini kapsayan sendikal hareket, bugün ulaştığı aşamada geniş bir tabana dayanmaktadır. Partimiz çalışanların haklarının bilincinde olarak bunlara sahip çıktığı ve geliştirilmesi isteğinde bulunduğuna inanır.

Parti, toplumda çalışanların demokratik sendikalara, özgür iradeleriyle katılarak, ekonomik ve toplumsal haklarını savunabilmek için yapacakları çalışmaları, demokrasinin somutlaşması ve demokrasi bilincinin yaygınlaşması bakımından önemli görür.

Parti, sendikal haklar ve özgürlükler konusunda çoğulcu demokratik ülkelerde benimsenmiş ölçütlere ulaşmayı çağdaş sendikal gelişmenin bir amacı sayar.

Meslek Kuruluşları

Parti, belli bir mesleğe sahip olanların kamu kurumu niteliğindeki demokratik kuruluşlar içinde, bu mesleğin ülkedeki pratiğinin, hem bu mesleğin üyelerinin, hem de halkın yararına gelişmesini sağlamak için örgütlenmelerini sivil toplumun oluşmasına katkıda bulunan temel öğelerden biri sayar.

Dernekler

Demokrasinin somutlaştırılmasına örgütlenme özgürlüğüne bağlı gören Parti, kişilerin özgür iradesi ile dernekler kurarak, topluma katkıda bulunmalarını, çoğulculuk anlayışının gereği bilir. Parti, derneklerin yönetimindeki demokratikliğin korunmasına özel önem verilmesini gerekli bulur.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİNİN
UYGULAMA POLİTİKALARI

UYGULAMA POLİTİKALARI

Sosyal Demokrasi Partisi, açıklanan temel görüşler çerçevesinde, aşağıda sıralanan politikaların uygulanmasını öngörmektedir. Parti, toplumun gelişimini sürekli izleyerek, politikalarını yeni gelişmelerin ışığı altında, gözden geçirecek ve ilerletecektir.

DIŞ İLİŞKİLER POLİTİKASI

Sosyal Demokrasi Partisi, insanlık ve milliyetçilik anlayışının gereği olarak dış politikada ve uluslararası ilişkilerinde Türk ulusunun bağımsızlığına gölge düşmemesine dikkat edecek ve ulusunun çıkarlarına gözetirken tüm insanlığın mutluluğuna katkıda bulunacaktır.

Parti, ulusal güvenliğini sağlam dayanaklara oturturken Atatürk'ün "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesine bağlı kalacaktır.

Parti, ülkede yönetimin demokratikleşmesinin ve çağdaşlaşmasının Türkiye'nin dış ilişkilerindeki etkinliğini ve saygınlığını arttıracığına inanır.

Türkiye, dünyanın dış politik dengeler bakımından en hassas bölgelerinden birinde bulunmaktadır. Böyle bir bölgede kendi ulusal güvenliğini başka ülkelerin kararlarına ya da kararsızlığına bırakamaz. Parti, bu temel özelliği sürekli olarak gözönünde tutarak, ortak savunma örgütü olan Kuzey Atlantik İttifakının güvenliğimizi arttırmadaki rolünün sürdürülmesinin gerekliliğini benimser.

Sosyal demokratik hareketler hep uluslararası dayanışma ve işbirliği taraflısı olmuştur. Uluslararası anlaşmazlıklar, dengeler ve ilişkiler artık bir ulusun tek başına toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel sorunları çözmesine olanak vermemektedir. Bu nedenle Parti ekonomik, kültürel, hukuksal ve askeri alanlarda diğer ülkelerle özgür olarak ve eşitlik anlayışı içinde sıkı bir işbirliğinden yanadır.

Parti, başta sınır komşularımız ve bölge ülkeleri olmak üzere tüm ülkelerle dostluk, karşılıklı saygı ve işbirliğine karışmama esaslarına dayanan dinamik bir dış politikayı benimser. Bu politika uluslararası ekonomik ve siyasal çıkarlarda "çok unsurlu bir dengeye" yönelir.

Parti, Türkiye'nin uluslararası etkinliğini :

- uluslararası siyasetin Birleşmiş Milletler Yasasında yer alan ilkelere uygun gelişmesi,
- uluslararası gerginlikleri arttırmaya değil, uluslararası ilişkilerde yumuşamaya yardımcı olunması ve dünya barışının güçlenmesi,
- her ulusun bağımsızlığına, egemenliğine, toprak bütünlüğüne saygılı olunması,
- uluslararası her türlü sömürüye karşı olunması,
- geliştirmekte olan ülkeler aleyhine çalışan dünya ekonomik düzenini değiştirmek için yeni ekonomik politika arayışlarına yardımcı olunması,
- ırk farklılığıyla temellendirilen ayrımcı uygulamaların kaldırılması yönünde kullanır.

Parti, dış ilişkileri yalnız siyasal boyutta görmez; dış ilişkilerin ekonomik boyutuna da aynı düzeyde önem verir. Parti, başka ülkelerle girdiği ekonomik ilişkilerde bu ilişkileri ülkenin ekonomik gelişmesine ve bağımsızlığına etkileri açısından değerlendirir.

Türkiye, Avrupa ve Ortadoğu arasında önemli bir konuma sahiptir. Parti, Türkiye'nin her iki bölge ile çok sıkı ekonomik, kültürel ve siyasal ilişkiler kurması gerektiğine inanır.

Parti, Türkiye'nin siyasal ve ekonomik bakımdan Avrupanın dışında kalmasının yararlı olmayacağı düşüncesini benimseydiğinden Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ye katılmaktan yanadır. Bu politikayı benimsemesine karşın az gelişmiş bir ülkenin, gelişmiş ülkelerin oluşturduğu bir ortak pazar içine girdiğinde ekonomisinin önemli kayıplara uğrayabileceğini bildiğinden, ekonomik ilişkinin aşamalı olarak,

ekonomisinin gelişmesini engellemeyecek bir biçimde kurulmasında zorunluluk görür.

Türkiye, son yirmi yılda dış ülkelere önemli ölçüde işgücü gönderen bir ülke haline gelmiştir. Türkiye'nin dış ilişkilerinde, bu ülkelerdeki vatandaşlarının kendi kültürlerine sahip olarak yetişmelerine olanak tanınmasına ve ekonomik haklarının korunmasına özel bir önem gösterilmelidir.

Parti, Türkiye'nin ekonomik ilişkiler açısından dışa açılma çabalarına rağmen, haberleşme, dünyadaki kültürel gelişmelere katılma, uluslararası siyasal gelişmelere Türk kamuoyunun duyarlılık düzeyi açısından içine kapalı bir toplum olduğu görüşündedir. Parti, Türkiye'nin bu dıştan kopukluğu sürdükçe dış ilişkiler politikasının ekonomik ve siyasal amaçlarına ulaşamayacağı kanısındadır. Bu nedenle Parti, sanat, kültür, spor, gençlik, meslek kuruluşları, sendikalar gibi ekonomik ve kültürel yaşamda işlevi bulunan öğeler aracılığı ile Türkiye'nin dünyaya açılışını hızlandırmayı gerekli görür.

GÜVENLİK POLİTİKASI

Dış Güvenlik

Parti, ulusun güvenliğini bir yandan silahlı kuvvetlerin gelişen teknolojinin gereklerine uygun bir vurucu güce sahip olarak örgütlenmesinde bulurken, öte yandan barışçı bir dış politika izlenmesinde görür. Parti için dış politika ile güvenlik bir bütündür.

Parti, Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün çağdaş düzeye yükseltilmesini ulusal güvenliğimizin acil ve temel şartı sayar. Türk Silahlı Kuvvetlerinin bu güce kavuşması için ulusal savunma sanayiini geliştirme başta olmak üzere bütün önlemleri almayı gerekli görür.

Türkiye, içinde bulunduğu ortak güvenlik sistemi içindeki işlevlerini yerine getirmek için ekonomik gücüne göre çok

büyük fedakarlıklarda bulunmaktadır. Oysa Türkiye'nin yaşadığı deneyler göstermiştir ki, ülkenin savunması için sadece içinde bulunduğu ortak güvenlik sistemi yeterli olmamaktadır. Bu nedenle Parti, Türkiye'nin ortak güvenlik sistemi yanısıra kendi olanaklarından yararlanarak kendi savunma stratejisini geliştirmesini gerekli görür. Türkiye'nin her iki güvenlik işlevini birden yerine getirmesinin ekonomik gelişmesini engeller hale gelmemesi için de, ortak güvenlik sistemine ilişkin işlevlerinin ekonomik pahasının bu güvenlik sistemi içinde yer alan diğer ülkelerce daha büyük oranda paylaşılması gerektiğine inanır.

İç Güvenlik

Türkiye'nin yakın geçmişinde yaşadığı acı olaylardan sonra demokrasinin sürebilmesi için iç huzur ve barışın sağlanması ayrı bir önem kazanmıştır. Bu amaçla Parti, iç güvenlik güçlerinin görevlerini yerine getirebilmeleri için araç gereç bakımından olduğu kadar, bilgi ve insana ilişkin değer yargıları bakımından da gerekli nitelikleri kazanmasını öngörür.

Parti, iç güvenlik kuvvetlerinin iç huzur ve barışı sağlayabilmesini toplumda saygınlığını koruyabilmesine bağlı bilir. İç güvenlik kuvvetlerinin siyasal iktidarın baskısı altında tarafsızlığını yitirdiğinde bu saygınlığını koruyamayacağına inanır.

Parti, iç güvenliğin etkinliği kadar nasıl sağlandığına da önem verir. İç güvenliği sağlamak üzere kullanılan yöntemlerin insanlık onuruyla bağdaşmasına, insan haklarına ve demokratik hukuk devleti kurallarına ters düşmemesine tarafsızlık ve eşitlikle uygulanmasına büyük önem verir.

HUKUK - ADALET - YARGI POLİTİKALARI

Sosyal Demokrasi Partisinin devlet anlayışı T.C. Anayasasının da belirttiği üzere "millî, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti"dir. Böyle bir devlet anlayışının gereği olan hukuk düzeni çağdaş toplumun ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme sürecine engel olmayacak, tersine onun gelişmesine öncülük edecek, yenilikçi bir hukuk olmalıdır. Bu anlayışla hukuk, toplumsal gelişmenin ardında kalmamalı, tutucu ya da geriye çekici kurumlar ve kurallarla toplumsal ilerlemeyi ve gelişmeyi güçleştirmemelidir. Bu anlayış Atatürk ilkelerine bağlılığın da bir gereğidir.

Parti'nin anlayışına göre; toplum içinde kişilerin eşitliğini ve özgürlüklerini sağlayan ölçütlerden biri "Hukukun Üstünlüğü"dür.

Parti, "Yargının Bağımsızlığı"na temel ilke sayar. Anayasamıza göre yargı ile yasama ve yürütme arasında bir ayırım yapılmıştır. Erkların ayrılması ilkesi yalnızca yargı için sözkonusudur. Yargıya öbür iki erkin işleyişinde hukuka bağlılığın denetlenmesi görevi verilmiştir. Bu işlev "hukuk devleti"nin bir gereğidir. Parti, yasama ve yürütmenin işlem ve tasarruflarının yargı denetimi altında tutulmasını "hukukun üstünlüğü" ilkesine bağlılığın bir sonucu sayar.

Parti, hızlı işleyen ve pahalı olmayan bir adalet mekanizmasının Sosyal Demokrasinin vazgeçilmez koşulu olduğunu inancındadır. Hak arama ve savunma özgürlüğü gibi Anayasa'nın güvencesi altında bulunan temel haklardan yararlanmada eşitlik sağlanmalıdır. Hak arama ve adaletin dağıtımı kolay ve ucuz olmalıdır. Akçalı olanakları bulunmayanların da bu haklardan eşit biçimde yararlanmasının yolları açılmalıdır. Karmaşık olan işlemler yalınlaştırılmalı, kolaylaştırılmalıdır. Yargının etkinliği ve hızlı çalışması için gerekli çağdaş donanım ve olanaklar sağlanmalıdır.

"Devletin temeli adalettir". Bir ÷lkede yurttaşların adaletten, adalet mekanizmasının iyi işlememesinden yakınmaları, huzur ve g÷ven duygularını zedeler. Devletle yurttaş arasındaki bağları zedeler. Halkın adalete g÷veni mutlak olmalıdır. "Bağımsız yargı" bu g÷ven duygusunun sağlanması en b÷y÷k etkidir. Yargının bağımsızlığının temel koşulu ise kuşkusuz "yargıç g÷vencesi"dir.

T÷rl÷ ekonomik, toplumsal, k÷lt÷rel bozukluklar sonucu suç işleyen kişinin topluma yeniden kazandırılması için bir infaz sistemi geliştirilmelidir. Bunun için cezaevlerinin d÷zeltilmesi, ceza ektirme sisteminin d÷zenlenmesi ve ağdaş bir anlayışa ulaştırılması zorunludur.

EKONOMİ POLİTİKASI

Parti, demokrasiyle ekonomik gelişme ve bunalım arasında sıkı bağlar olduğu g÷r÷ř÷ndedir. Bu bağlam içinde programın ekonomik politikalar b÷l÷m÷nde yapılan önerileri aynı zamanda sağlıklı bir demokrasinin kurulmasının ön koşulu olarak da değerlendirmek gerekir. Parti, ekonomik b÷y÷menin olmadığı, işsizliğin s÷rekli arttığı bir ortamda demokrasiyi yaşatmanın zor olduğunu kabul eder.

Kalkınma

Partinin kalkınma anlayışı, ÷retim artışı ile birlikte, işg÷c÷ verimliliğinin y÷kselmesi, gelir dağılımında denge kurulmasını, değer yargılarında değişmeyi ve yeni bir kurumsal yapıyı içermektedir.

Parti, demokrasi anlayışını ÷reticilik ve kalkınma ile temellendirmiştir. Parti, geri kalmışlığı, ÷retim d÷ř÷kl÷ę÷n÷, verim yetersizliğini razı olunacak bir alinyazısı olarak g÷rmemektedir.

Parti, kalkınmayı yalnızca bir b÷y÷me s÷reci olarak değil, toplumun amaçları y÷n÷nde niteliksel bir değişme olarak g÷r÷r.

Ekonomik Bunalımdan Kalkınmaya Geçiş Stratejisi

Kalkınma ve Üreticiliğe bu kadar önem veren Parti, bu programını dünyada büyük bir ekonomik bunalımın bulunduğu bir dönemde hazırlıyor. O nedenle de Parti için Türkiye'nin bunalımdan kalkınmaya geçişte ne tür bir yaklaşım izleyeceği özellikle önem kazanmaktadır. İzlenecek yolu sapmadan önce bunalımın nedenlerini tanımak gerekiyor. Parti'ye göre bir ülkede yaşanan bunalım iki yönlü belirlenmektedir. Bir yandan uluslararası ekonomik sistemin tümüyle bunalıma düşmesi, öte yandan ülkeye özgü ekonomik politikalar bunalımı belirlemektedir. Bu nedenle Parti bunalımdan çıkış sorununu her iki yönüyle birlikte ele almaktadır. Bunalımdan çıkış salt uluslararası bunalımın çözülmesine bırakılamaz. Bunalım sırasında takınılan aktif tutumla, bunalım sonrasındaki dünyada oluşacak yeni işbölümünde daha ileri bir yer tutmak olanaklıdır. Türkiye bunun olabirlikliğini 1930'lardaki deneyimiyle göstermiştir.

Bu düşünceler ışığında, Parti, stratejinin ilk geçiş aşamasında yatırım oranını belli bir düzeyin altına düşürmek; iç talebi arttırıcı bir ücret politikası izlemek; KİT'lerde yönetimde esneklikler sağlayan yeniden düzenlemelere giderek KİT yatırımlarını hızlandırmak ve dışsatım ile dış müteahhitlik hizmetleri üzerindeki çabaları sürdürmek gerekliliğine inanır.

Parti, bu geçiş aşamasında, Türkiye'de "büyük projeler" esasına dayalı bir "yeniden inşa" planı hazırlayarak hemen uygulamaya geçilmesini öngörmektedir.

Bu bağlamda her alanda üretici güçlerin geliştirilmesi esas alınacaktır. Parti, bunalım ve dış ticaret gerekçeleriyle bir ülkenin kurulu üretim güçlerinin gerisindeki bir yapıya itilmesini benimseyemez. Hazırlanacak planda bu temel ilke hiçbir şekilde gözardı edilmeyecektir.

Planda, ÷lkede üretimi arttıracak, istihdamı çoğaltacak, altyapısını geliştirip çağdaşlaştıracak bir büyük projeler bütünü oluşturulacaktır. Bu projelerin her birinin seçiminde, girdilerde dış ödemeler oranının düşük olması, ÷lke ekonomisini canlandırıcı etkinin yüksek olması ve belirli üretim alanlarında yeni teknolojileri başlatması gibi ölçütler gözönüne alınacaktır. Kamu kesimi tarafından yürütülecek bu projeler bütününün, ekonomiyi canlandırması amaçlandığından, özel girişimcilere iş açan bir nitelik taşımasına da önem gösterilecektir.

Ekonominin canlandırılmasında temel başlatıcıyı oluşturacak bu projeler demetinin yönetimi ve uygulaması için, özel yetkilerle donatılmış bir örgütlenmeye gidilecektir.

Parti, işsizlik sorununa ve ekonomik bunalıma çare olacağına inandığı "yeniden inşa" programını uygulayabilmek için hem devletin hem de özendirilecek özel kesimin üretici gücünün birlikte harekete geçirilmesini amaçlar.

Maliye

Parti, enflasyonist bir ortam dar ve sabit gelirli ler aleyhine eşitsizliği arttırıcı sonuçlar doğurduğu için, enflasyonist bir politika izlenmesini doğru bulmaz. Buna karşılık, istikrar sağlanacak diye alınan mali önlemlerin büyümeyi engeller hale gelmesini de uygun görmez. Çok boyutlu bir istikrar kavramına sahip olan Parti, büyüme olmadan gerçek bir istikrarın sağlanamayacağına inanır.

Parti, toplumun kalkınmasında devletin işlevlerini yerine getirebilmesi için gerekli birikimin sağlanması ve enflasyona düşülmemesi için yeterli bir vergilendirme politikası uygulayacaktır. Vergi sistemi, ekonomik büyümeyi güçleştirici, yatırımları zorlaştıracı öğelerinden arındırılacaktır.

Parti, vergiyi sadece devletin bir gelir kaynağı olarak görmez. Öngördüğü dengeli toplumsal yapının oluşmasının en önemli araçlarından biri olarak değerlendirir. Gelirin daha adil dağılımında, topluma katkıda bulunmadan sağlanan kazanç yollarını tıkamada, toplumda sağlıklı tüketim kalıpları oluşturmada, üretimin özenlendirilmesinde ve yatırımların güçlendirilmesinde vergi politikalarından yararlanılmasını gerekli bulur.

Parti, vergi politikasının uygulanmasındaki etkinliğini arttırmak için, çağdaş teknolojinin olanaklarından yararlanan etkin bir vergi yönetimi kuracaktır.

Parti, etkin bir vergi denetiminin yanı sıra, kaynak savurganlığını önleyecek, kısa ve uzun vadede üretime katkısı olmayan harcamaları kısarak, verimsiz kamu harcamalarına son vererek, ekonomide kullanılabilir fonları arttıracaktır.

Tarım

Parti, ekonomik kalkınma, dışsatım arttırma ve kırsal kullanmayı gerçekleştirme hedeflerine ulaşmak için tarımın geliştirilmesi ve modernleştirilmesi gereğine inanır.

Tarım kesiminde toprak ve su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi devletin ödevi olacaktır. İleri tarım teknolojilerinin uygulanması, verimliliği arttıracak girdilerin kullanılması özendirilecektir. Sulanan alanların genişletilmesi bölgelerarası denge de gözetilerek öncelikle kamu yatırımlarıyla sağlanacaktır.

Kalkınma planları doğrultusunda tarım kesimi ile sanayi kesimi arasındaki dengenin kurulması ve tarımsal üretimin yönlendirilmesi, kooperatif sektörüne de görev verilerek gerçekleştirilecektir.

Parti, tarımsal Üretimin arttırılması yanında tarımsal gelirin adil dağılımına önem verir. Bu nedenle tarımda ekonomik gelişmeyi ve sosyal adaleti birlikte gerçekleştirmek konusunda kooperatif sektörünün etkinliğinin arttırılması gereğine inanır.

Parti, tarımda verimliliği arttırmak, toprak ve gelir dağılımı dengesizliğini gidermek ve mülkiyeti yaygınlaştırmak için topraksız ve az topraklı çiftçilerin yeter toprağa kavuşturulmasına ve kooperatifleşmesini sağlayacak etkin ve seçici bir toprak reformu yapılmasını gerekli görür. Toprak reformu uygulamasında bölgesel farklılıkların gözönünde tutulmasının yararına inanır. Toprak reformu sonunda çiftçinin kendi toprağını işlemesi, çağdaş teknolojiden yararlanması ve verimli bir üretim gerçekleştirmesi sağlanacaktır.

Parti, bitkisel üretimde devletin destekleme önlemlerinin yoğun tarım alt kesimlerinin gelişmesini sağlayacak bir biçimde kullanılmasına önem verir. Halkımızın sağlıklı ve dengeli beslenmesi ve dışsatımın arttırılması bakımından büyük önem taşıyan hayvancılığın geliştirilmesi için yoğun destekleme önlemleri uygulanacaktır. Verimliliğin arttırılması için projeye dayalı kontrollü kredi sistemi yaygınlaştırılacaktır. Su ürünleri kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve verimli işletilmesi önlemleri alınacaktır.

Parti, tarım girdilerinde dışa bağımlılığı ortadan kaldırmak amacıyla tarım alet ve makineler, gübre ve tarımsal mücadele ilaçları sanayiinin geliştirilmesine önem verir.

Parti, ülkemizin bir yandan toprak-su dengesinin kurulmasında, öte yandan sanayileşmenin gerektirdiği hammadde ve çevre köylerinin istihdam olanaklarını arttırmakta çok önemli işlevleri olan orman kaynaklarının verimli bir biçimde işletilmesini öngörür. Bunu yaparken, orman kaynağının kendisini yenilemesi ve ağaçlandırma yoluyla genişletilmesi için gerekli önlemlerin alınması gereğine inanır.

Parti, tarım, hayvancılık ve orman kesiminde alınacak önlemleri, yalnızca bir üretim sorunu olarak görmez. Programını insanla temellendirmiş olan Parti, tarımdaki gelişmeyi, salt bir üretim sorunu saymaz. Köylünün ve kırsal yaşantının gelişmesiyle bir bütün olarak düşünür. Tarımın gelişmesi de büyük ölçüde köylünün ve köyün gelişmesine bağlıdır. Parti, hem köylünün refahının yükseltilmesi, hem de köyün ekonomik faaliyetlerinin etkinliğinin arttırılması için köylere yol, su, elektrik, telefon bağlantısı sağlanmasına, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına önem verir.

Parti, kırsal kesimdeki gelişmede, sivil toplum örgütleri arasında üzerinde önemle durduğu demokratik kooperatifçiliğin büyük katkısı olacağına inanır. Köylülerin üretim, pazarlama, üretim gereçlerini ve tüketim maddelerini sağlamak, kırsal altyapıyı oluşturmak için örgütlenmelerin desteklenmesini gerekli görür.

Sanayi

Parti'nin sanayileşme politikası, programın daha önceki bölümlerinde anlatılan bunalımdan çıkış, kalkınmaya geçiş stratejisi içinde oluşacak ve üretimin örgütlenmesi bölümünde öngörülen işbölümü içinde uygulanacaktır.

Parti, Türkiye gibi büyük bir nüfusu ve iç pazarı olan bir ülkenin, ciddi bir sanayileşmeye dayanmadan, ne bağımsızlığını koruyabileceğine ne de kalkınmasını gerçekleştirebileceğine inanır.

Parti, gelişmekte olan bir ülkenin korumacılıktan yararlanarak, sanayi üretim alanlarını ithal ikamesiyle çeşitlendirmiş olmasını, o ülke için önemli bir fırsat sayar. Birinci aşamada sanayi üretimi çeşitlenmiş, iç ilişkileri yoğunlaşmış bir sanayinin ikinci aşamada dışa açılmasının daha kolay olacağına inanır. Bir ülkenin ekonomisi belli bir gelişme aşamasına ulaştığında, sözkonusu olan ithal ikamesi ve dışa açılma stratejisinin uygun bir bileşiminin sağlanması gerekir. Böylece, bu aşamada sanayi bir yandan dışa açılırken öte yandan çeşitlenecektir.

Böyle bir strateji benimsendiğinde, içteki sanayi kuruluşlarının dışta da yarışabilecek ölçek ve verimlilikte kurulması, özellikle önem kazanır. Aynı gerekçelerle üretimde izlenecek teknoloji seçimi üzerinde önemle durularak, dünyadaki gelişmeler izlenerek ekonomimizi hem de güvenliğimizi dışa bağımlılıktan kurtaracaktır.

Parti, sanayileşmenin belli yörelerde yığılıp yoğunlaşması yerine tüm yurt yüzeyine yaygınlaştırılmasını öngörmektedir.

Sanayinin güçlü bir biçimde dünya pazarlarına açılabilmesi için, ekonomiye yük olucu ve verimli işletmeciliğe geçişi önleyici desteklemeler yerine, yapısal ve teknolojik değişiklikleri gerçekleştiren teşvikler sağlanacaktır.

Programlanan yatırımlarda iç ve dış finansman olanaklarının geriye dönüşünü sağlayacak biçimde kullanılmasına özen gösterilecektir. Yabancı sermaye konusunda ise ulusal çıkarlar yararına bir rekabet gözetilecektir. Yabancı sermayeden, ileri teknoloji getirmesi, sanayi gelişmemizi hızlandırması, ihracata olanak vermesi, ödemeler dengemize olumlu etki yapması gibi ölçütler gözönünde tutularak yararlanılacaktır.

Dış ve İç Ticaret

Parti'nin dış ve iç ticaretin hangi kuruluşlar eliyle gerçekleştirilmesini öngördüğü, programın ekonominin örgütlenmesi kesiminde gerekçeleriyle anlatılmıştır.

Parti, önerilen örgütlenme içinde, dışsatımın geliştirilmesine önem vermektedir. Bu nedenle, dışsatıma ilişkin bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması, ulaşım hizmetlerinin geliştirilmesi, dış piyasalarla ilgili bilgilerin izlenmesi, gibi önlemler alınacaktır.

Parti, dışsatımda güvenilirlik ve süreklilik sağlayacak standartlaşma çalışmalarına, satılan malın kalitesinin denetimine, dışsatım sigortasının geliştirilmesine önem verecektir.

Parti, dışalım politikalarını, döviz kaynaklarının etkin kullanılmasıyla birlikte sanayileşmesinin gerektirdiği korumayı sağlamayı gözönünde tutarak saptayacaktır.

Enerji

Parti, enerji konusundaki politikalarını saptarken, Türkiye'nin yakın geçmişinde yaşanan deneylerden esinlenmiştir. Türkiye, bir yandan planlı dönem süresince kalkınmanın, sanayileşmenin gereksinme duyduğu ölçü ve nitelikteki enerjiyi sağlamakta yetersiz kalmış, öte yandan, dünyadaki petrol fiyatlarının artmasıyla, enerji üretimini büyük ölçüde dış kaynaklara bağlamasının ağır ekonomik ve toplumsal sorunlarıyla karşılaşmıştır.

Bu nedenlerle, Parti, enerji politikasının, büyük ölçüde ülkenin teknik gücüne ve doğal kaynaklara dayanarak hazırlanacak enerji ana planına göre yürütülmesini ve bu ana planda;

- birinci ilke olarak, öz kaynaklara dayalı, yeterli, sürekli, güvenilir ve ucuz enerji üretilmesinin;
- ikinci ilke olarak, enerji üretimi kadar enerji ve hammadde tasarrufuna önem verilmesinin;
- üçüncü ilke olarak, kurulu güçlerden etkin bir biçimde yararlanabilmek için, ülkeler arası saat farklılıklarının yarattığı fırsatları değerlendirerek, uluslararası elektrik enerjisi alışverişine girilmesinin;
- dördüncü ilke olarak, enerji tesislerinin planlanmasından işletmeye başlayıncaya kadar geçen sürenin çok uzun olması nedeni ile, uzun dönemli öngörülere dayanmasının, önemle gözönünde tutulması gereğine inanır.

Parti, özkaynaklara dayanan enerji politikasının geliştirilmesinde, linyit kullanan termik santrallerle, hidro-elektrik santrallerin geliştirilmesine önem verir.

Uzun dönemde ise bu kaynaklar yetersiz kalacağından, yeni enerji kaynaklarından yararlanma yolundaki teknolojik gelişmelerin yakından izlenmesi, Türkiye'de bu kaynaklara ilişkin araştırmaların arttırılması güneş enerjisinden, doğal gazlardan, jeotermal enerji kaynaklarından yararlanma olanağının geliştirilmesi yolundaki çabalara çok önemli bulur.

Parti, uzun vadeli gelecek açısından ulusal nükleer enerji santralleri kurulmasını gerekli görür. Nükleer santral yapımına karar verildiğinde, seçilecek teknoloji, sağlanacak yakıtın tek merkeze bağımlı olması, güvenilirlik ve nükleer artıkların saklanması sorunlarının üzerinde özenle durulması gereğine inanır.

- Elektrik enerjisi, bir kamu hizmeti olarak, yalnızca devletçe üretilip, devletçe dağıtılmalıdır.
- Elektrik enerjisinin fiyatlandırılmasında, toplumsal adaleti ve ekonomik verimliliği özendirici bir politika izlenmelidir.
- Ülkede enerji tasarrufu konusunda alınacak önlemler, ev ısıtması, ulaştırma ve sanayi alanlarının tümünü kapsamalı, bu alanların her birinde standartlar geliştirilmelidir.
- Parti, hem kırsal refahın arttırılması hem de kırsal alanda üretim faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi için, en kısa zamanda, tüm köylere elektriğin ulaştırılmasını gerekli görür.
- Parti, ulusal şebekenin ulaşamadığı yerlerde ve durumlarda devletin izni ve denetimi altında yerel enerji kaynaklarının kullanılmasını uygun bulur.

Doğal Kaynaklar

Parti, ülkenin doğal kaynaklarını tüm ulusun varlığı sayar, bu kaynakların kullanılması ve işletilmesi sırasında, söz konusu kaynağın niteliğini de gözönünde tutarak, tahrip olunmaması, en verimli biçimde kullanılması, tüm ulusun adilane yararlandırılması ilkelerinin uygulanmasını ister.

Bir yandan doğal kaynakların niteliklerinin saptanması ve korunması için öte yandan, yeraltı kaynaklarının araştırılıp bulunarak, yararlanılabilecek ülke doğal kaynak varlığının zenginleştirilmesi için sürekli araştırma yapılmalıdır. Devletin bu amaçla kurmuş olduğu araştırma kurumlarının geliştirilmesi ve etkinliklerinin arttırılması gerekir.

Parti, ulusal ekonominin işlerliği bakımından "stratejik" önem taşıyan maden alanlarıyla, uluslararası tekellerce verimli şekilde değerlendirilmeyen ya da ulusal çıkarlarla bağdaşır bir biçimde işletilmeyen maden alanlarında devlet işletmeciliğini esas alacaktır. Bunlar dışında kalan, devlet tarafından işletilmesinde yarar görülmeyen maden alanlarının işletme sırasında tahrip olmaması konusunda yeterli denetim kurularak, özel kesimce işletilmesine izin verilecektir.

Türkiye'nin kıta sahanlığındaki ve denizlerdeki ulusal hakları korunacak, bu sahalarda ulusumuz ve tüm insanlık yararına bir düzen kurulması için çalışılacak, sözkonusu alanlardaki kaynakları araştırmaya ve kullanmaya yönelik bilgi ve teknoloji birikimi geliştirilecektir.

Ulaşım ve İletişim

Ulaşım ve iletişimin gelişmesinin Türk ekonomisi bakımından önemi ve işlevinde son yıllarda büyük değişimler olmuştur. Ulaşım kesimi, ulusal açıdan, ekonominin üretimden tüketime kadar uzanan tüm alanlarında işlerliğe katkısı ile kültürel gelişme ve bütünleşmenin sağlanması işlevleri yanı sıra, Türkiye'nin bölgesel üstünlüğünden yararlanarak yurt dışına ulaşım hizmetleri satar hale gelmiştir. Bu yolla, ülkenin dış gelirine katkıda bulunan bir nitelik kazanmıştır. Türk ekonomisinin dışa yönelmesiyle birlikte, iletişimin ekonomi için öneminde bir nitelik değişmesi olmuştur.

Bu nedenle, Parti, ulaşım ve iletişim sisteminin, ulusal ve uluslararası ilişkiler alanındaki yeni işlevleri de gözönünde tutularak planlanmasını zorunlu görür. Bu planlamada, yapılacak altyapıların, seçilecek türlerin toplumsal maliyetini, kararları etkileyecek çok önemli bir ölçüt sayar.

- Parti, ulusal ve kırsal karayolu ağının yaygınlaştırılmasının, köylerin ulusal ekonomiyle bütünleştirilmesinde ve kırsal dönüşümün hızlandırılmasında gördüğü işlevleri olumlu bulur. Öte yandan Türkiye'de ulaşım sisteminde karayolu taşımacılığının dengesiz bir biçimde gelişerek tek egemen taşımacılık türü haline gelmesinin toplumsal maliyetinin yüksekliğini bilir.
- Parti, taşımacılıkta daha dengeli bir gelişmenin sağlanması için, uzun yıllar ihmal edilmiş olan demiryollarının ve işletmesinin çağın gereklerine uydurulmasını zorunlu görür.
- Türkiye'de deniz taşımacılığı yeterince gelişmediği için önemli bir döviz kazancından yoksun kalmaktadır. Parti, bir yandan bu döviz kaybını önlemek öte yandan dünya deniz taşımacılığında giderek artan bir pay ile Türkiye'nin döviz kazancını çoğaltmak amaçları ile deniz taşımacılığını geliştirecektir.
- Uluslararası gelişmeler, Türkiye limanlarının önemini çok arttırmıştır. Bu limanlarda kapasite arttıracak her türlü olanağın kullanılmasını, Parti, Türkiye ekonomisine katkı açısından zorunlu görür.
- Parti, kamunun kaynaklarıyla yapılan limanların devletçe işletilmesini öngörür.
- Taşıma olanaklarının çeşitlendirilmesi ve verimliliğinin arttırılması çerçevesinde, boru hatlarından yararlanılmasının da gözönünde tutulması gerekir.

- Türkiye bir yandan dış dünya ile ilişkilerin artması, öte yandan Türkiye ekonomisinin dışa açılma politikaları. nedeniyle yurtiçi ve dışında hava ulaştırmacılığının geliştirilmesini zorunlu görür.

Büyük kentlerde gelişen halkın ulaşım sorunlarının çözülmesi, Parti'nin çok önemle üzerinde duracağı konulardan biri olacaktır. Büyük kentlerde toplumsal yararlılığı yüksek olan ve trafik önceliği bulunan toplu taşıma sistemlerine öncelik verilecektir. İstanbul, Ankara, İzmir gibi en büyük kentlerden başlayarak raylı taşımacılığa geçilecektir.

Yurtiçi ve yurtdışı telefon, teleks ve uydular aracılığıyla iletişim sistemlerinin çağdaş ve yeterli düzeye getirilmesine önem verilecektir. Otomatik telefon tüm yurda yaygınlaştırılacak, her köyün telefona kavuşması sağlanacaktır.

Turizm ve Dinlenme

Türkiye'de turizm politikasının saptanmasında sürekli olarak döviz kazanma amacıyla dış turizmi geliştirmeye yönelik bir çaba ağır basmıştır. Ülke çalışanlarının dinlence ve tatil gereksinimini karşılamak bu amaca göre sürekli olarak ikincil düzeyde kalmıştır. Oysa dış turisti çekmek amacıyla yapılan yatırımlardan yararlananlar genellikle iç turistler olmuştur. Böylece dış turizmi geliştirmek amacıyla devletin yaptığı harcamalar işlevlerini yerine getirmemiş olmaktadır. Bu gerçeği gözönünde tutarak Parti, Türkiye'de çalışanların dinlence ve tatil gereksinimlerinin karşılanmasıyla, dış turizme yönelme arasında bir denge kurmaya çalışan bir politika izleyecektir.

Bu kesimde iç ve dış dengeli bir yönelimin sağlanması için, kitle turizminin geliştirilmesi ilkesine önem verilecektir. Turizmin geliştirilmesi açısından önceliği olan yörelerde kitle turizmi, ülkenin altyapı ve turistik üstyapısına koşut olarak geliştirilecektir. Şimdiye kadar varolan gelişmeler daha çok bireysel turizm taleplerini

karşılamaya yönelik olduğundan; altyapı ve turistik üst-yapı kitle turizminin gereklerini karşılayacak düzeye gelinceye kadar bireysel turizm ile kitle turizmi bir arada değerlendirilecektir.

Turizm ve dinlenme tesislerinin yatırım ve işletilmesinde kamu, özel kesim ve yabancı sermayeden yararlanılacaktır.

Ekonomik açıdan uygun büyüklüklerin altında olmamak koşulu ile yabancı turizm yatırımları, sermaye yapılarına bakılmaksızın özendirilecektir. İşletme aşamasında önemli ölçüde döviz girdisi sağlayacak yabancı işleticilere olanak sağlanacaktır.

TOPLUMSAL POLİTİKALAR

Parti, programınönceki bölümlerinde verilen sosyal devlet anlayışı çerçevesinde; toplumun örgütlenmesi kısmında anlatılan işbölümüne uygun olarak toplumsal politikalarını uygulayacaktır.

Sosyal Güvenlik

Parti'nin insana verdiği değer ve sosyal devlet anlayışının doğal bir sonucu olarak herkesin sosyal güvenlik sistemi kapsamına alınmasını amaçlar.

Parti, iyi düzenlenmiş ve iyi yönetilen bir sosyal güvenlik sisteminin topluma önemli yararlar sağlayacağı ve sosyal politikaları güçlendireceği görüşündedir.

Parti, sosyal güvenlik kurumlarında toplanan ödentilerle oluşan kaynakların verimli biçimde kullanıldığında hem ekonomik gelişmeye katkı yapacağını hem de bu kurumların güçlenmesini sağlayabileceğini düşünür.

Parti, tüm sosyal güvenlik kurumlarının biraraya getirilmesine ve sosyal güvenlik kurumlarının sağladığı haklar ve yükümlülükler arasındaki farklılıkların giderilmesine çalışacaktır.

Parti, sosyal güvenlik kurumlarının yönetimi ve denetimine bundan yararlananların katılmalarını, kendi kaynaklarının kullanımında söz sahibi olmalarını gerekli görür.

Parti, sosyal güvenlik kurumlarından yararlananların gelirlerinin enflasyon dolayısıyla hızla düşmesini önleyici mekanizmalar geliştirmek ve emekli aylıklarının satınalma gücünü korumak amacındadır.

Nüfus ve Sağlık

Türkiye, genç yaşlardaki nüfus oranının çok yüksek olduğu, nüfusu hızla artan ülkelerden biriyken, kentlerden başlamak üzere doğum oranında düşmenin görülmeye başlandığı bir ülke haline gelmiştir. Parti inanmaktadır ki, Türk halkı iyi koşullarla yetiştirebileceği kadar çocuğa sahip olmak istemektedir. Başka bir deyişle, aile planlamasına olan talep yaygınlaşmaktadır. Parti, bu gereksinmeyi karşılamak için aile planlamasının bu hizmeti isteyen ailelere ulaşmasını kolaylaştıran bir örgütlenmeye gidecektir. Bu yolla bir yandan aileler istedikleri kadar çocuğa sahip olma haklarını kullanırken, öte yandan Türkiye'de çok hızlı nüfus artışının doğurduğu kimi ekonomik sorunları hafifletme olanağı bulacaktır.

Parti, nüfusun genç oluşu, dengesiz ve eksik beslenme sonucu ortaya çıkan hastalıklar, bebek ölüm oranının yüksekliği, çevre sağlığı koşullarının istenilen düzeyde olmaması gibi nedenlerin, ana-çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesini gerektirdiğinin bilincindedir.

Parti, sağlık sorunlarına, dar kapsamlı bir biçimde, sadece tedavi edici sağlık hizmetleri açısından yaklaşmaz. Sağlık sorunlarının altında, beslenmeden başlayarak, işyerindeki çalışma koşulları ve güvenliği, su, kanalizasyon gibi kentsel altyapı hizmetlerinin durumu ve çevre kirlenmesine kadar uzanan birçok nedenin bulunduğunu bilir. Bu nedenle, sağlık sorunlarının çözümünde kalkınmanın önemini her zaman hatırlayarak, koruyucu toplum hekimliği hizmetlerinin yurt düzeyinde dengeli bir dağılıma sahip olarak yaygınlaşmasını öngörür.

Parti, Türkiye'de başlatılmış olan ve bir kesim ilde yürütölmekte olan sağıık hizmetinin sosyalleştirilmesine ilişkin programın başarılı olabilmesi için, sağıık personelinin nicelik ve nitelik bakımından yeterli duruma getirilmesini sağıılayıcı önlemler alacaktır.

Parti, sağıık hizmetlerini yürüten tüm personelin gelişmelerinin büyük özveri gerektirdiğinin değerbilirliğı içinde, onurlarını koruyacak ve çalışma yaşamlarında güvence sağıılayacaktır.

Parti, halkın, devletin sağıık kurumlarından eşit olarak yararlanmasında karşılaşılabilecek ekonomik ve kültürel engelleri kaldıracak önlemleri almaya çalışacaktır.

İşçi - İşveren İlişkileri

Büyük ölçekli sanayilerin ve işyerlerinin oluştuğı bir toplumda işveren, eğer çalışanlar kendi aralarında örgütlenmemişlerse çok güçlü durumdadır, çalışma koşullarını kolayca belirler. Böyle bir durumda çalışma barışının sağlanamadığını insanlık tarihi göstermiştir. Çalışma barışının sağlanabilmesi için, emekçilerin de kendi aralarında bir dayanışma kurarak, haklarını korumak için örgütlenmeleri gerekmiştir. İşçi sendikaları böyle bir gereksinimin sonucunda doğmuştur.

Parti, çalışma barışının ancak işçi ve işveren arasında demokratik bir diyalogun kurulması halinde doğabileceğine inanır. İşçi ve işveren arasındaki ilişkinin bir diyalog haline dönüşebilmesi, ancak bu ilişkide ekonomik olarak güçsüz olan kesimin sendikalı örgütlenmesi ile başarılabılır.

Bu nedenle Parti, çalışanların sendikalaşmasını önleyici, örgütsüzlüğü özendirici kurum ve kuralların kaldırılması gereğine inanır. Ayrıca, toplu iş sözleşmesi düzenini işçilerin yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi yönünde kullanılacak temel bir araç sayar.

İşçi ve işveren arasındaki ilişkinin dengeli bir duyarlılığa dönüşmesinde, grev hakkı sendikaların etkinliğini arttırır. Parti, grevi çalışanların vazgeçilmez temel haklarından biri olarak görür.

Parti, sendikaların kendi iç işleyişlerinin demokratik olmasına, çalışanların sendika seçme özgürlüğüne önem verdiği kadar, sendikal hareketin aşırı ölçüde bölünerek zayıflamasının, dolayısıyla çalışanların haklarının korunmadaki etkinliğin azalmasının sakıncalarını da bilir.

Kadın Sorunları

Parti, özgür ve eşitlikçi bir düzenin kadın-erkek ayrımı gözetmeksizin, toplumun tüm bireylerinin özgür ve eşit haklara sahip olmasıyla gerçekleşebileceğinin bilincindedir. Kadının daha iyi yetişmesini ve haklarına sahip çıkmasını sağlayıcı genel ve özel eğitim programlarına ağırlık verilecektir.

Parti, çocuk bakımevleri ve kreşler açarak ve benzeri önlemleri alarak çalışmak isteyen kadınların önündeki engelleri kaldırmayı görev sayar.

Gençlik Sorunları

Parti, Atatürk'ün deyişiyle, toplumun geleceğinin temel dayanağı olan gençliğe ve onun sorunlarına özel bir önem verir. Gençlik bir birikim dönemidir. Genç insan, bu birikim süreci sırasında kişiliğini oluşturan bir geçiş insanıdır. Bu geçiş sırasında gelecekte yaşamını kazanmak için gerekli bilgi ve becerileri elde ederken, aynı zamanda tutarlı bir dünya görüşü, inanç ve değer sistemi kazanmaya çalışmaktadır. Bu normal koşullarda bile çok bunalımlı bir geçiş sürecidir.

Türkiye gibi genç insanın istek ve yeteneklerine uygun mesleklere yönelmekte çok büyük zorluklarla karşılaştığı, aşırı işsizliğin baskısı altında geleceği hakkında büyük belirsizlikler içinde bulunduğu bir durumda, bu geçiş süreci çok daha bunalımlı olmaktadır. Bu nedenlerle, Parti, genç insanı anlayarak ona yardımcı olmaya, yol göstermeye çalışan tutumları yeğler. Ayrıca Parti, ekonomik kalkınma politikasının bu konudaki sorunların çözümünde de çok önemli işlevleri olacağına inanır.

Spor

Parti, sporu, insana verdiği değerin ifadesi olarak sağlıklı bir toplum yetiştirmenin önemli bir aracı olarak görür. Bu sürecin bireyin yaşamının her safhasında ve toplumun her kesimine olanak sağlanarak sürdürülmesi gereğine inanır. Parti, amatör sporu özellikle teşvik eder ve bunun için gerekli tesis, araç ve olanakları sağlar.

KÜLTÜR POLİTİKASI

Bilimsel ve geniş anlamıyla kültür, toplumun zaman içinde biriken uygarlığıdır. İnsanın çevresinde uyum sürecinde yarattığı bilgi, teknoloji, sanat, düşünceler, değerler, vaziyet alışlar ile gelenek ve görenekleri kapsayan bir bütündür. Bir toplumun tüm yaşam biçimidir. Kültür bir yandan toplumsal olarak öğrenilerek, yeni kuşaklara devredilirken, öte yandan toplumdaki değişmelerden etkilenen sürekli bir oluşturdur.

Parti, çağdaş toplumbilimin bulgularına dayanarak, kültürel öğelerin herhangi birindeki değişimin, diğer öğeleri ve kültürün tümünü etkilediğini bilir. Bu nedenle, Parti, Türk kültürünün tarihsel derinliğini, zenginliğini ve çeşitliliğini gözönünde tutarak bir bütün halinde korumaya ve geliştirmeye özen gösterir.

Gerçekte bu genel kültür anlayışı içinde bakıldığında, Parti programının tümü bu alana ilişik olarak görülebilir.

Bilim, Teknoloji ve Araştırma

Sosyal Demokrasi Partisi, bilimsel ve teknolojik gelişmenin gerisinde kalan ve bunları üretmeyen ülkelerin bağımsızlıklarını koruyamayacağını bilincindedir.

Parti, en gelişmiş ülkelerin bile kendi gereksinimleri için bilgi ve teknoloji üretirken, başka ülkelerden de bilgi ve teknoloji almak durumunda olduğunu bilerek, Türkiye'nin de kaynak israfına yol açmayacak ileri teknolojilerin transferi konusunda uluslararası ilişkilerini çok yönlü geliştirmesini gerekli görür.

Bu ilişkiler içinde Türkiye yalnız bir alıcı durumunda olmamalıdır. Türkiye, hem temel bilimler, hem de uygulamalı bilimler alanında, ekonomik olanaklarının elverdiği ölçüde araştırma ve geliştirmeye yönelmeli, ülkesinin sorunlarının çözümüne yol gösterirken, uluslararası bilimsel gelişmelere katkıda bulunmaya çalışmalıdır.

Parti, bilim ve teknoloji alanındaki araştırma ve geliştirme çalışmalarının Üniversiteler ve özel olarak örgütlenmiş araştırma kurumları yanında, özel kesim ve kamu kesimi kuruluşlarına da yaygınlaştırılmasından yanadır.

Parti, bilim ve teknolojiye yaratıcı araştırmacının gelişmesinde, özgür düşünmeyi, araştırmayı, üreticiliği özendiren bir eğitime geçilmesini ön koşul olarak görür.

Parti, Türkiye'de toplumsal bilimlerin geliştirilmesine özellikle önem verecektir. Türkiye'de demokratik yönetim içinde gerçekçi kararlar üretilmesi için önce toplumun bilimsel yöntemlerle yapılacak araştırmalarla yakından tanınması gerekir. Bu nedenle Parti, Türkiye'de saha araştırmalarına dayanan bir toplumbilimin gelişmesini gerekli görür.

Eğitim

Eğitim insanın düşüncesini, kişiliğini ve yeteneklerini geliştirirken, ona bilgi, hüner ve dünya görüşü aktararak, kişinin toplumsallaşması, toplum düzeninin gelişerek sürdürülmesi işlevini görür. Bir toplumun oluşumu ve varlığını sürdürmesi için gerekli olan bu işlev salt eğitim kurumlarında yerine getirilmez. Aileden işyerine, meslek örgütlerine kadar uzanan kurumlar zinciri içinde birbirini tamamlayarak gerçekleşir. Bu nedenle Parti, eğitimin zaman içinde sürekliliği ile örgün ve yaygın eğitimin bütünlüğü ilkelerini benimser.

Parti, Türkiye'de eğitim düzenine toplumsal yapının özelliklerinin önemli sınırlayıcılıklar getirdiğini görür. Türkiye'de üretici güçlerin yeterince gelişmemiş olması, ithal edilen bir teknolojiyle kalkınmaya çalışması, dengesiz gelir dağılımı, modern örgütlü işlerle örgütlenmemiş işleri birarada bulunduran bir ekonomik yapı, köyle kent arasında ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farkları ve diğer yapısal nedenler bu sınırlayıcılıkları doğurur. Parti, eğitim politikasının, bu etkiler bilinerek, kalkınma politikasıyla birlikte bir bütün olarak ele alınmasını gerekli görür.

Parti, bu yapısal sınırlamaların eğitimdeki fırsat eşitliğini kaldıracağını ve eğitimin toplumsal bütünleşmeyi sağlamak işlevini güçleştireceğini bilerek;

- eğitimin her yaşta, herkese açık olmasına,
- eğitimin pahasının bundan yararlanmak isteyenlerin ekonomik olanaklarını aşmamasına,

özen gösteren bir eğitim politikası izleyecektir.

Parti, eğitimin ana okuldan yüksek öğretime kadar uzanan örgün ve yaygın eğitimi de içeren bir kapsamda, ülkenin üretim, insangücü ve eğitim sistemlerinin niceliksel ve niteliksel bakımdan uyumunu sağlayacak bir biçimde planlanmasını öngörür.

Parti, bu tür bir eğitim planlamasının sonuçlarıyla tutarlı olarak;

- eğitim kurumlarının yurdun her köşesine yaygınlaştırılması,
 - mesleki ve teknik eğitimin eğitim sistemi içinde görece ağırlığının önemli ölçüde arttırılması,
 - yaygın eğitimden etkin bir biçimde yararlanılması,
 - hem eğitimin uygulamayla ilişkisini güçlendirmek, hem de topluma maliyetini düşürmek için okul-işyeri ortaklaşa eğitimine önem verilmesi
- gereğine inanır.

Partinin gözünde öğretmen toplumun mimarı, geleceğin güvencesidir. O nedenle öğretmeni bu önemli işlevine uygun bir saygınlığa ve olanaklara kavuşturmayı, Parti görev sayar.

Parti, yüksek öğretim işlevinin özerk üniversiteler eliyle yerine getirilmesini öngörür. Üniversite öğretim elemanlarının bilimsel çalışma ve araştırmaları, öğrenim ve eğitimi, yan tutmadan, hiçbir endişeye kapılmadan özgürce yapabilmeleri için, herşeyden önce kendilerinin mesleki güvenceye sahip kılınmalarını gerekli görür. Üniversiteler, ülkenin içindeki ve dışındaki bilimsel hareketleri izlemek ve incelemek, toplumun sorunları ve gerçekleri üzerinde bilimsel araştırmalar, değerlendirmeler ve eleştiriler yapmak, böylece, ülkenin bilimsel, teknik, ekonomik, sosyal, kültürel, hukuki gelişmesine katkıda bulunmak zorundadırlar. Bugünün ötesine geçemeyen, ülkedeki gelişmeleri izleyip eleştiremeyen, bilimsel verileri özgürce yorumlama ve yayınlama gücü olmayan, sadece olanı öğretmekle yetinen, yaratıcılık gücünden yoksun kuruluşlar, Üniversite işlevini gerçekleştiremezler.

Parti, toplumsal talebi karşılamakta Üniversitelerin niceliksel açıdan karşı karşıya oldukları soruna verdiği önem kadar eğitimin niteliğine de önem vermektedir. Türkiye'de talebin baskısı dolayısıyla, bir yandan Üniversiteler sayıca yeterli öğretim kadrosu yetiştirilmeden hızla arttırılırken, öte yandan ekonomik ve yönetsel nedenlerle Üniversiteler, yetişmiş öğretim üyelerini hızlı bir biçimde kaybetmektedir. Bu nedenle, Parti, Üniversitelerde öğretim üyesi kaybının durmasını sağlayacak ve Üniversiteleri öğretim üyesi açısından güçlendirecek her türlü önlemin alınmasını gerekli görür.

Parti, Üniversite eğitiminin, dar meslek bilgilerine hapsolmayan, dünyaya hoşgörüsü bakabilen, özgür düşünebilen, dünyadaki sanat ve kültür gelişmelerinden haberdar kişiler yetiştirmesi gerektiğine inandığından, özellikle bölgesel Üniversitelerde program dışı faaliyetlerin düzenlenmesine, Üniversitelerin kentin bir kültürel faaliyet merkezi haline gelmesine önem verir.

Yazın, Sanat ve Dil

Sosyal Demokrasi Partisi, bir toplumda ekonomik üretici güçlerin gelişmesinin iyi bir toplumsal düzenin kurulması için yalnızca bir olanaklar çerçevesi oluşturduğuna, bu çerçeve içinde sağlıklı bir toplumun, zengin bir yaşamın gerçekleştirilebilmesinin ise büyük ölçüde yazın, sanat gibi kültürel alanlardaki yaratıcı faaliyetlerdeki gelişme ile olacağına inanır.

Parti, sanat ve yazını kapsayan bütün faaliyetleri insanı özgür kılmada etkin bir araç olarak görür.

Parti, sanatçı ve toplum arasında karşılıklı sağlıklı bir ilişki olmasını amaçlar. Sadece sanatçının topluma yönelmesi yetmez. Toplum da sanata yönelmelidir. Sanatsal etkinlikler, toplumun belli katmanlarına hapsolmamalı, toplumun tüm kesimlerine yayılmalı, katılımına açık hale gelmelidir.

Parti, sanat faaliyetlerinin geliştirilmesinde devletin desteğine önem verirken, bu desteğin sağlanmasında çok dikkatli olunması gerektiğine inanır. Devlet desteğinin sanatçının özgürlüğünü kaldırıcı bir yönlendirme niteliği kazanması halinde, bu desteğin sanat ve kültürdeki zenginleşmeye zarar vereceği kanısını taşır. Parti'ye göre düşün ve sanat adamının özgürlüğü esastır. Devlet bu duyarlılık içinde, yetenekli sanatçı, yazar ve düşünürlerin yetişmesine ve çalışmalarına sürdürmelerine yardımcı olmalıdır.

Parti, bu yolda atacağı adımlara sanatçıların, düşünürlerin ve yazarların güvenliğini sağlamak, telif haklarını korumak, vergi kolaylıkları getirmek yoluyla başlamayı öngörür.

Parti, ulusumuzun kültürel birikimini bilimsel yöntemlerle araştıran, derleyen, yayan bir kurum ve arşivin geliştirilmesini ister.

Parti, dilin, düşüncenin biçimlenmesinde, yazının gelişmesinde, kültürel bağımsızlığın pekiştirilmesindeki önemini bilerek, Türk dilinin özleşmesi, sanat ve bilimin her alanında yeterli hale gelmesi yolunda dilin halka dayanan kaynağından güç alan Atatürk'ün başlattığı gelişimin sürmesini destekler.

Din

Sosyal Demokrasi Partisi, laiklik ilkesine sadık kalarak, inanç özgürlüğü ile düşünce özgürlüğünü bir bütünün parçaları olarak görür. Birlikte korunmaları gerektiğine inanır.

Parti, halkın dine bağlılığını gelişmeye engel olarak görmez ve dinin gelişmeye kapalı olmadığına inanır.

Parti, her inançtan yurttaşlar arasında, hem insanlık anlayışının, hem de ulusal bütünlüğün sağlanmasının gereği olarak, birbirine saygının ve kardeşlik anlayışının yayılmasına özel bir önem verir.

YERLEŞME DÜZENİ POLİTİKALARI

Bir ülkede ekonomik ve toplumsal yapı gelişip değişirken, yerleşme düzeni de buna uygun bir değişim geçirecektir. Bu değişim, nüfusun ve üretim faaliyetlerinin ülke, bölge, kent ve kırsal alandaki yerleşimleri ve yeniden dağılımları yoluyla olacaktır. Parti, ekonomik ve toplumsal yapıdaki değişimlerin planla denetlenmesini öngördüğü gibi, yerleşme yapısındaki değişimlerin de planlanmasını gerekli görür.

Parti, planlı olarak gerçekleştirilen yerleşme düzeninin, sanayileşmeyi, gelişmeyi hızlandıracığına ve bu değişimin neden olduğu toplumsal maliyetleri azaltacağına inanır.

Bölgesel Gelişme

Ülke düzeyindeki yerleşme düzenine ilişkin en önemli ilkelerden biri, bölgeler arasındaki dengesizliği azaltmak, bölgeler arası toplumsal ve ekonomik bütünleşmeyi en yüksek düzeye çıkartmaktır. Bu amaçla, Parti, gerek ekonomik faaliyetlerin gerekse kamu hizmetlerinin dağılımında bu ilkeleri gözönünde tutan, bunun gerektirdiği altyapıyı hazırlayan ve destekleme mekanizmalarını kuran bir bölgesel gelişme politikası uygulayacaktır.

Parti, bu bölgelerde gelişme dinamiğini hızlandıracak büyük proje demetlerinin hazırlanmasını, varolanların hızla uygulanmasını öngörür.

Kentleşme

Sanayileşme ve tarımda modernleşme yönünde atılan her adım beraberinde kentleşmeyi de getirmektedir. Nitekim, son 35 yılda Türkiye'de de önemli ölçüde kentleşme olmuştur. Parti, bu kentlerdeki gecekonduların yaygınlığına, kentsel altyapının yetersizliklerine bakarak kentleşmeye karşı çıkmanın yüzeysel bir tutum olduğuna inanır. Bunlar ve benzeri sorunların altında

kentleşmeyi görmek yanlıttıcıdır. Asıl neden kalkınmanın yeterince gerçekleştirilememesinden kaynaklanmaktadır.

Parti, kentleşmenin, kalkınmanın hızlanmasına, demokrasinin yaygınlaşmasına katkıda bulunduğuna inanır. Bu nedenle Parti, kentleşmeye olumlu bir tutum içinde yaklaşır.

Parti, kentleşmeyi genellikle olumlu biçimde yaklaşılması gereken bir süreç olarak görmesine karşın, yurt sathında birkaç büyük kentin egemen hale geldiği bir kentleşmeyi sakıncalı sayar. Kentleşmenin, yerleşmeler kademesinin ilkelerine göre, dengeli dağılımını öngörür. Bu tür bir kentleşmenin gerçekleştirilmesini aynı zamanda ulusal bütünleşmenin aracı bilir.

Parti, Türkiye'de kentlerin, konut, kentsel ulaşım, içme suyu, kanalizasyon, eğitim, sağlık gibi kamu hizmetleri, yeşil alanlar ve çevre sorunlarına kadar uzanan pek çok sorunu olduğunun bilincindedir. Parti, bu sorunların çözümü için devletten yeterince mali destek görecektir demokratik, üretici, kaynak yaratıcı, birlikçi ve bütünlükçü bir belediye yönetimini gerekli görür.

Kırsal Yerleşmeler

Sosyal Demokrasi Partisi, kırsal yerleşme sorununa da, "köy", "Merkezi köy", "kasaba" dan oluşan yerleşme kademelenmesi çerçevesinde yaklaşır. Gerek kırsal yol ağının oluşturulmasında, gerek kırsal alana götürülen hizmetlerin dağılımında bu kademelenmenin sağlıklı bir biçimde oluşmasına özen gösterir.

Türkiye'de ulaşım hizmetlerinin bugünkü gelişme düzeyinde, kırsal kesimde bu tür yerleşme kademelenmesinin, hem kamu hizmetlerinin köylüye ulaşmasının etkinliğini, hem de köyün ekonomik faaliyetlerindeki verimliliği artıracaklarını öngörür.

Konut

Sosyal Demokrasi Partisi, konut sorununun çözümünü bir yandan konut gereksiniminin karşılanması öte yandan ekonominin canlandırılması açısından önemli görür.

Parti, konut sorununa, tek bir konut düzeyinde yaklaşmaz. Konut sorununu bir yaşam çevresi yaratılması açısından baktığından, "toplu konut" girişimlerine özellikle önem verir. Toplu konut alanlarının, toplu taşıma, tüketim, eğitim gibi hizmetlerinin karşılanmasını sağlayacak bir bütünlük içinde planlanmasını ve gerçekleştirilmesini doğru bulur.

Parti, konut yapımında, özel kesim, kooperatif kesimi ve devlet kesiminin girişimciliğinden birlikte yararlanılmasından yanadır. Konut gereksinimini karşılamak ve ekonomiyi canlandırmak için, bireysel, küçük ve büyük girişimler, konut kooperatifleri ve kooperatif birlikleri ve yerel yönetimlerle yapılan üretimlerin tümünden yararlanılmasını gerekli görür.

Parti, toplumsal hareketliliğin oldukça yükseldiği bir ülke haline gelen Türkiye'de devletin yalnızca "mülk konut" üretimine dayanan bir politika izlemesini doğru bulmaz. Devletin "kiralık konut" sunumunu da artırıcı bir politika izlemesinin gereğine inanır. Bu nedenlerle ve kamu personelinin refahına artırabilmek için "kamu lojmanları"nın, artırılmasını gerekli görür.

Parti, devletin kaynaklarıyla yapılan ya da özendirilen konutların büyüklüklerinin, gösterişçi tüketim kalıplarına göre değil, gerçek gereksinmeye ve toplumun olanaklarına uygun olarak saptanmasının gereğine inanır.

Parti, devletin kaynaklarıyla yapılan ya da özendirilen konutların büyüklüklerinin, gösterişçi tüketim kalıplarına göre değil, gerçek gereksinmeye ve toplumun olanaklarına uygun olarak saptanmasının gereğine inanır.

Parti, gecekondulara toplumsal ve ekonomik bir olgu olarak bakar. Kentli nüfusun büyük bir kesiminin oturduğu gecekondular alanlarında iyileştirme ve sağlıklaştırma önlemlerinin alınmasını gerekli görür.

Parti, hem kentlerin, gelişmesinin yönlendirilebilmesi, hem de arsa spekülasyonunun ve gecekondunun yaygınlaşmasının önlenmesi için, merkezi ve yerel yönetimlerin bilinçli bir arsa politikası izlemesini gerekli bulur. Kentlerin gelişme yönleri ve alanları saptanarak kamulaştırılmalı, belediye sınırları içine alınarak ve altyapıları sağlanarak, "kentsel arsa" haline getirilmelidir. Bu alanlarda sağlıklı yeni kent parçalarının oluşturulabilmesi için devletin öncülüğü ve yönlendiriciliğinde toplumun bütün üretici güçlerinden yararlanarak toplu konut projeleri gerçekleştirilmeli ve sağlıklı yaşam çevreleri yaratılmalıdır.

Çevre Politikaları

Sosyal Demokrasi Partisi, çevre sorununa toplumsal üretimi ve tüketimi artırırken, aynı zamanda çevresel dengiyi bozmaya özen gösteren bir tutum içinde olacaktır.

Parti, çevre sorunlarına karşı alınabilecek en etkin önlemi, kaynağında denetim olarak görür. Kirlenen çevrenin temizlenmeye çalışılması yerine, çevre kirletici sanayi kuruluşlarının denetlenmesini, daha az kirletici teknolojilere yönlendirilmesini uygun bulur. Toplumda "kirleten öder" ilkesinin uygulanmasını gerekli görür.

Türkiye'de sanayileşme ve kentleşmenin bugünkü aşamasında bile önemli düzeyde hava kirliliği, deniz kirliliği, verimli tarım topraklarının kaybedilmesi türünde bir çok sorun ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar, belli yörelerde ve kentlerde yoğunlaşmıştır. Bunların çözümüne, herbiri için ayrı projeler geliştirilerek yaklaşılacaktır.

Tarih ve Doğa Değerlerini Koruma ve Kullanma Politikaları

Türkiye çok zengin tarih ve doğa değerlerine sahiptir. Sosyal Demokrasi Partisi bu değerlerin korunmasına salt turizm açısından bakan dar bir görüş içinde değildir. Bunların korunarak geleceğin kuşaklarına ulaştırılmasını bir insanlık görevi olarak bakar.

Parti, tarihi korumacılığın ekonomik sorunlarının farkında olarak, korumanın ancak yeni ve özumlu kullanışlar içinde başarılacağına inanır. Bu tür ele alışta, koruma ve kullanma bir bütünlük kazanır. Korumanın maliyetine devletin de katılmasını gerekli görür.

Türkiye'nin ekonomik gelişme düzeyi, bu değerleri yeterince korumakta çoğu kez yetersiz kalmaktadır. Sosyal Demokrasi Partisi, bu durumlarda, ilgili uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılmasını yararlı bulur.

BU PROGRAMDA ÖNGÖRÜLEN

İNSANIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ TEMEL ALAN,
DEMOKRATİK,

HALKÇI,

BAGIMSIZ,

ÜRETİCİ,

SOSYAL ADALETE DAYALI

TOPLUMUN KURULMASI İÇİN

PROGRAM İLKELERİNİ BENİMSEYEN

HER TÜRK VATANDAŞINI

PARTİMİZİN ÇATISI ALTINDA

TOPLANMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

İ Ç İ N D E K İ L E R

GİRİŞ

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİNİN TEMEL GÖRÜŞLERİ

Özgürlük
Eşitlik
Çalışmanın Değeri
Demokratiklik
Halkçılık
Bağımsızlık
Üreticilik

TOPLUMUN ÖRGÜTLENMESİ VE KURUMLAŞMASI

EKONOMİK KURUMLAŞMA

Mülkiyet ve Miras Hakları
Piyasa Mekanizması
Planlama
Ekonomide Devletin Üretici İşlevleri
Özel Kesimin Üretici İşlevleri
İç ve Dış Ticaret Alanında Örgütlenme
Kooperatif Kesim

DEVLETİN ÖRGÜTLENMESİ

Demokratik Devlet
Hukuk Devleti
Devletin Lâikliği
Sosyal Devlet Olma Niteliği
Yönetimin Kuruluşu
Kamu Yönetimi

SİVİL TOPLUMUN ÖRGÜTLENMESİ

Partiler
Sendikalar
Meslek Kuruluşları
Dernekler

SOSYAL DEMOKRASİ PARTİSİNİN UYGULAMA POLİTİKALARI

DIŞ İLİŞKİLER POLİTİKASI

GÜVENLİK POLİTİKASI

Dış Güvenlik
İç Güvenlik

HUKUK-ADALET-YARGI POLİTİKALARI

EKONOMİ POLİTİKASI

Kalkınma

Ekonomik Bunalımdan Kalkınmaya Geçiş Stratejisi

Maliye

Tarım

Sanayi

Dış ve İç Ticaret

Enerji

Doğal Kaynaklar

Ulaşım ve İletişim

Turizm ve Dinlenme

TOPLUMSAL POLİTİKALAR

Sosyal Güvenlik

Nüfus ve Sağlık

İşçi-İşveren İlişkileri

Kadın Sorunları

Gençlik Sorunları

Spor

KÜLTÜR POLİTİKASI

Bilim, Teknoloji ve Araştırma

Eğitim

Yazın, Sanat ve Dil

Din

YERLEŞME DÜZENİ POLİTİKALARI

Bölgesel Gelişme

Kentleşme

Kırsal Yerleşmeler

Konut

Çevre

Tarih ve Doğa Koruması

ERDAL İNÖNÜ

TÜRKAN AKYOL

HALİL AKYÜZ

TÜRKER ALKAN

TEKİN ALP

UĞUR BATMAZ

İSMAİL HAKKI BİRLER

VECDİ ÇAPA

AHMET SALİH ÇEBİ

HASAN ÇETİNKAYA

AHMET DURAKOĞLU

D. OKTAY EKŞİ

HİCRİ FİŞEK

B. KOREL GÖYMEN

YİĞİT GÜLÖKSÜZ

ERHAN IŞIL

KEMAL İNAN

KAMİL KARAVELİOĞLU

CEZMİ KARTAY

H. SAİM KENDİR

MEHMET KICIMAN

CAHİT KÜLEBİ

ŞÜKRAN NASUHOĞLU

HÜDAİ ORAL

İBRAHİM ÖNEN

GÜNDÜZ PAMUK

MUZAFFER SARAÇ

SÜLEYMAN SARIALIOĞLU

KEMAL SARISOY

ATİLA SAV

CEVDET SELVİ

METİN ŞAHİN

CAHİT TALAS

GÜLER TANYOLAÇ

SEYFİ TURAGAY

RAFET TÜZÜN

KAZIM YENİCE